

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

**“Ekonomi får inte lov att hindra kvinnor från att lämna en
våldsam relation.”**

Socionomer på kvinnojourers beskrivningar av våldsutsatta kvinnors kontakt med
ekonomiskt bistånd.

Edith Svensson

Kandidat (SOPA 63)
Aktuell termin VT 2021
Antal ord: 14 125
Handledare: Carina Gallo

Abstract

Author: Edith Svensson

Title: "The economy is not allowed to be an obstacle for women leaving an abusive relationship." A qualitative interview study on women shelters description of abused women's contact with financial aid services within the social welfare system.

Supervisor: Carina Gallo

Assessor: Lars Harrysson

The aim of this study was to increase knowledge about the way social workers at women's shelters describe abused women's contact with financial aid services within the social welfare system. The study was based on four semi-structured qualitative interviews with social workers working at women's shelters, who in their professional role had contact with the financial aid services. The social workers worked at different women's shelters located within the Swedish region of Skåne. The result of the collected material was analysed with the help of Foucault's theory of power, Liz Kelly's understanding of intimate partner violence as a continuum and last with the help of the terminology economic abuse. The study found that social workers at women's shelters describe women having different types of contact with their social worker at the financial aid services. They described that some women received a lot of understanding and support from the financial aid and personal relationships gained there. But the study also showed that the knowledge of VAW varies between municipalities and social workers working with financial aid. The asymmetric power in their relationship influences the women's feeling of being supported or not. The study showed that it was described that women are still suffering from the abuse even after they left the abusive man. The support for the women with economical consequences of the abuse is lacking and needs to be developed further.

Keywords: VAW, Economic abuse, Social workers, Financial aid

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar	3
2 Kunskapsläge	4
2.1 Litteratursökning	4
2.2 Stöd	5
2.3 Svårigheter i kontakten	7
2.3.1 Tillgänglighet	7
2.3.2 Kunskap	7
2.3.3 Kontroll och makt	8
2.4 Behovsprövning	9
3 Teoretiska utgångspunkter	11
3.1 Makt	11
3.2 Våldet som ett kontinuum	13
3.3 Ekonomiskt våld	14
4 Metod	15
4.1 Metodval	15
4.2 Urval	16
4.3 Genomförande	18
4.4 Analysmetod	20
4.5 Metodens förtjänster och begränsningar	21
4.6 Tillförlitlighet	22
5 Etiska överväganden	23
6 Resultat och analys	25
6.1 Presentation av respondenterna	25
6.2 Stöd från ekonomisk bistånd	26
6.2.1 Finansiellt stöd	26
6.2.2 Emotionellt stöd	29
6.2.3 Boende, ett stöd som saknas	31
6.3 Svårigheter i kontakten med ekonomiskt bistånd	33
6.3.1 Tillgänglighet	33
6.3.2 Kunskap	34
6.3.3 Makt	35
6.4 Behovsprövningar	38

6.4.1 Akut - och långsiktigt	38
6.4.2 Individanpassad	39
7 Avslutande diskussion	41
8 Referenser	44
9 Bilagor	50
9.1 Informationsbrev	50
9.2 Samtyckesblankett	52
9.3 Intervjuguide	53
9.4 Kodningsschema	55

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Våld mot kvinnor är ett stort problem. I Sverige och internationellt räknas det som ett folkhälsoproblem och ett brott mot mänskliga rättigheter (WHO 2021). Internationell forskning bekräftar att mäns våld mot kvinnor i nära relation är ett globalt problem (Fawole 2008; Dobash and Dobash 2015; Walby et al. 2017). Sverige är inget undantag, enligt statistik från BRÅ (2014) är det vanligare att kvinnor i Sverige, jämfört med män i Sverige, utsätts för någon typ av brott i nära relation. Exakt hur många som utsätts är svårt att säga då de flesta varken anmäler till polisen eller söker hjälp, mörkertalet är alltså stort (BRÅ 2014, s. 98).

Framförallt söker sig våldsutsatta kvinnor till sjukvården, psykiatrin, polis, socialtjänst och kvinnojourer för hjälp (Lundgren et al. 2001, s. 51). Socialtjänsten har sedan en lång tid tillbaka haft ett särskilt ansvar för gruppen (prop 1997/98:55, s. 16; prop. 2006/07:38, s. 32; Socialstyrelsen 2016). En något äldre undersökning, men som samtidigt är av stor vikt för svensk forskning om våld i nära relation, är Slagen Dam (2001). Slagen Dam är en nationell studie där våld i nära relation för första gången kartlades nationellt. Slagen Dam visar att av de kvinnor som sökte stöd hos socialtjänstens olika enheter upplevde mer än varannan kvinna att de var missnöjda med hjälpen de fick (Lundgren et al. 2001, s. 51; jmf. BRÅ 2014, s.10). Aktuell forskning visar att stödet som socialtjänsten ger våldsutsatta kvinnor varierar från kommun till kommun och det saknas både kunskap och riktlinjer för vilket typ av stöd som ska erbjudas (Ekström 2016, s. 117).

Forskning om huruvida våldsutsatta kvinnor upplever att de får rätt stöd från samhällets olika stödinstitutioner är inte entydig. BRÅ rapporterar att: av de kvinnor som utsätts för fysiskt våld i nära relation och som söker hjälp (på olika håll) uppger 38%, att de haft behov av stöd men inte fått dem tillgodosedda (BRÅ 2014, s.10).

Den här studien är viktig för socialt arbete då aktuell forskning visar att, trots att socialtjänsten har ett särskilt ansvar, kvinnor i stor utsträckning upplever att de inte får det stöd de behöver. För att minska på våldet och alla dess konsekvenser behöver vi veta hur vi på bästa sätt stöttar våldsutsatta kvinnor.

Ett stöd som har visat sig vara viktigt för våldsutsatta kvinnor är det finansiella stödet (Ekström 2016, s. 91). Samtidigt har den ekonomiska situation som våldsutsatta kvinnor befinner sig i fått liten uppmärksamhet (Adams et al. 2008). Den rent praktiska ekonomiska utsattheten uppges ofta stå i vägen för att kvinnan ska kunna lämna mannen (Trygged et al. 2013, s. 610; Ulmestig 2018, s. 37f.; Haeseler 2013, s. 7; Tolman & Wang 2005, s. 155).

Forskare som har tittat närmare på våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd har kommit fram till att de kvinnor som varit i behov av försörjningsstöd, efter att ha lämnat en man, i de allra flesta fall fått det (Ulmestig & Eriksson, 2017). Samtidigt visar samma undersökning att det, trots att försörjningsstödet beviljas, finns svårigheter i kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd (Ulmestig & Eriksson, 2017). Både internationell forskning (Laakso & Drevdahl 2006, s. 89, 92f) och svensk forskning (Ulmestig & Eriksson 2017, s. 566) visar att kvinnor i kontakt med den sociala välfärden/socialtjänsten upplever ett dåligt bemötande där det i vissa fall handlar om att svårigheter i kontakten triggat igång trauman från den våldsamma relation de lämnat. Aktuell forskning visar inte bara att negativa möten med socialtjänsten kan få allvarliga konsekvenser för kvinnan, utan också på att positiva möten med socialtjänsten bidrar till att minska risken att kvinnan går tillbaka till mannen (Ulmestig & Eriksson 2017, s. 566; Ulmestig & Panican 2015, s. 333). Hur kontakten ser ut mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor är alltså av väsentlig betydelse när det handlar om att stötta kvinnor som utsätts för våld. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor är dock inte nog utforskat och kräver mer uppmärksamhet (Ekström 2016, s. 116).

Det finns forskning om hur den här kunskapen tas i beaktande, när ekonomiskt bistånd prövar kvinnans behov, som både utgår från kvinnornas perspektiv (Lundgren et al.

2001; Ulmestig & Eriksson 2017; Ulmestig & Panican 2015) och från socialsekreterare på ekonomiskt bistånds perspektiv (Kerstin Svensson 2018; Ekström 2016). Forskningen visar att våldsutsatta kvinnor ofta upplever att den enskilde socialsekreteraren inte förstår hennes specifika situation och att stödet inte räcker till. Socialsekreterare upplever att lagstiftningen, resurser, statusen på ämnet; *stöd till våldsutsatta kvinnor*; påverkar hur de kan utföra sitt jobb (Ekström 2016, s. 84), andra upplever det som att försörjningsstöd är ett “smutsigt jobb” som ingen vill göra och som kräver kontroll och tråkiga besked (jmf. Svensson 2018).

Ett perspektiv som dock inte är utforskat är hur socionomer på kvinnojourerna beskriver kontakten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor. Deras perspektiv är intressant då våldsutsatta kvinnor söker sig dit för råd och stöd (Ulmestig & Panican 2015, s. 334). Majoriteten av de som söker sig till kvinnojouren uppger att de får bra stöd (Lundgren et al 2001, s. 51). Det ligger därför nära att anta att anställda socionomer på kvinnojouren besitter en bred kompetens när det gäller att bemöta våldsutsatta kvinnor. Anställda socionomer på kvinnojouren har dessutom en unik position där de kan ha ett professionellt utomstående perspektiv på kontakten mellan kvinnor och ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Av ovanstående anledningar blir det därför intressant att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojouren beskriver kontakten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor för att med den kunskapen, i förlängningen, kunna ge bättre stöd till våldsutsatta kvinnor.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojouren beskriver våldsutsatta kvinnors kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten.

1.3 Frågeställningar

1. Hur beskriver de anställda socionomerna det stöd kvinnorna får från ekonomiskt bistånd?

2. Hur beskriver de anställda socionomerna eventuella svårigheter kvinnorna har i kontakten med ekonomiskt bistånd?
3. Hur beskriver de anställda socionomer den behovsprövning ekonomisk bistånd gör av kvinnornas behov?

2 Kunskapsläge

I detta kapitel kommer jag först att presentera hur jag har gått till väga för att finna relevant tidigare forskning om ämnet i min studie. Jag kommer att presentera forskningen strukturerat utifrån mina frågeställningar, vilket innebär att jag först kommer presentera forskning relaterat till det stöd våldsutsatta kvinnor får av ekonomiskt bistånd, sedan eventuella svårigheter i deras kontakt och slutligen forskning som handlar om ekonomiskt bistånds prövning av kvinnans behov.

2.1 Litteratursökning

Jag har sökt efter forskning, avhandlingar och litteratur som berör temat kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. För att få en överblick över temat använde jag mig initialt av NCKs hemsida (Nationellt Centrum för Kvinnofrid) där uppmärksammade jag en föreläsning av Marie Eriksson (lektor i socialt arbete vid Linné Universitetet) som handlade om kvinnors erfarenheter av mäns ekonomiska våld i nära relationer. Genom att fördjupa mig i forskningen Marie Eriksson genomfört och läsa hennes publikationer, och läsa vidare i referenser hon använt sig av, hittade jag flera andra relevanta forskare och studier inom samma tema.

Men för att försäkra mig om att jag inte missat annan relevant forskning, rapporter och artiklar som eventuellt tar upp andra perspektiv, sökte jag även med hjälp av sökord via Lunds Universitets databas, Lubsearch. Där använde jag mig av bland annat sökorden; ”våldsutsatta kvinnor”, ”våld i nära relation”, ”ekonomiskt bistånd”, ”försörjningsstöd”. Dessa sökningar gav många träffar och materialet var spretigt. Därför sökte jag istället på begreppen tillsammans, till exempel ”våldsutsatta kvinnor ekonomiskt bistånd”. Jag har även sökt på engelska ord och begrepp, både var för sig och

kombinerat med varandra till exempel; ”VAW”, “financial aid”, ”economic welfare”, ”economic abuse”. När jag hittade relevant forskning, undersökte jag även deras referenser. Några av böckerna jag har använt mig av har jag fått tillgång till via Malmö Universitetsbibliotek. Aktuell statistik och allmän information har jag hämtat från hemsidor och rapporter från bland annat Socialstyrelsen, BRÅ, NCK, Roks samt Unizon.

Genom mina sökningar har jag hittat både nationell och internationell forskning som berör temat för min studie, dvs. våldsutsatta kvinnors kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Jag har inte hittat specifik forskning om socionomer på kvinnojourers beskrivning av deras kontakt. Litteraturen jag har hittat har behandlat det stöd våldsutsatta kvinnor får och behöver, svårigheter som kan uppstå mellan våldsutsatta kvinnor och den sociala välfärden, samt hur man ser på våldsutsatta kvinnors behov och hur behovsprövningar individanpassas.

2.2 Stöd

Både tidigare forskning och nationella riktlinjer, samt Socialtjänstlagen visar vilket stöd en våldsutsatt kvinna borde få, men inte alltid erhåller. I de situationer ekonomiskt bistånd möter en våldsutsatt kvinna ska hon enligt Socialtjänstlagen och riktlinjer från Socialstyrelsen, få stöd finansiellt, i att hitta boende, social rådgivning och i ett eventuellt föräldraskap (SoL; Socialstyrelsen; Adams et al. 2008; Postmus et al. 2012; Ulmestig 2018; Eriksson 2018). Forskning visar även att handläggare på ekonomiskt bistånd utöver detta i vissa fall även kan ge emotionellt stöd (Adams et al. 2008; Ulmestig 2018; Eriksson 2018).

Tidigare forskning har även visat att det stöd våldsutsatta kvinnor får från ekonomiskt bistånd varierar från kommun till kommun. I Ekströms avhandling “Det besvärliga våldet. Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer” (2016) beskriver hon hur stödet till våldsutsatta kvinnor varierar mycket från kommun till kommun. I Ekström avhandling kommer det fram att våldsutsatta kvinnor har stora och komplexa behov som är svåra för enskilda socialsekreterare att tillmötesgå i alla situationer. Det finns en diskrepans i stödet som praktiskt kan erbjudas och de faktiska

behoven. Ekström (2016) identifierar att det finns tre olika typer av behov: boende, praktiskt/ekonomiskt och samtalsstöd, men att stödet för dessa behov inte alltid kan ges. Behov av bostad är inte lätt att lösa då det råder bostadsbrist i stora delar av landet. Behov av praktiskt stöd är svårt på grund av tidsbrist. Behov av samtalsstöd kan inte alltid erbjudas då det inte finns i alla kommuner.

Ekonomiskt bistånds finansiella stöd kan delas upp i akut och långsiktigt stöd, tidigare forskning visar att det akuta stödet nästan alltid beviljas medan det långsiktiga stödet inte är lika utforskat. Det akuta finansiella stödet beviljas i nästan alla ärenden. Det kan då handla om att en kvinna i ett akut uppbrott lämnar sitt hem utan några som helst tillgångar och behöver därför hjälp med pengar till mat, kläder och för att klara sig den första tiden (Ulmestig & Eriksson 2017). Även de kvinnor som är ekonomiskt självständiga och har pengar att tillgå, kan i en uppbrottsprocess stöta på problem i att få tillgång till pengarna (Ekström 2016, s. 87). Det leder till att kvinnan trots att hon egentligen har egna pengar behöver ekonomiskt stöd från socialtjänsten (Ekström 2016, s. 87; Eriksson 2017). Forskning har visat att kvinnor som blivit utsatta för våld i nära relation även har det ekonomiskt svårt en lång tid efter det att hon lämnat mannen. Nästan alla kvinnor som utsätts för fysiskt, psykiskt och emotionellt våld utsätt även för ekonomiskt våld. Det ekonomiska våldet har konkreta långsiktiga konsekvenser för kvinnan som gör att hon under en lång tid är i behov av finansiellt stöd (Tolman & Wang 2005; Adams et al. 2008). Det kan handla om att mannen har tagit lån i hennes namn, att hon inte fått tillgång till pengar och därför behövt ta lån för att ge mat till sina barn men inte kunnat betala tillbaka det, i vissa fall kan hon inte stå till arbetsmarknadens förfogande och tjäna egna pengar då hon bär så svåra fysiska och psykiska trauman med sig (Adams et al. 2008, 2012; Trygged et al. 2013). Hur det långsiktiga finansiella stödet i förhållande till våldsutsatta kvinnor ser ut är obeforskat. Det forskning visar är dock att utsättas för våld i nära relation får långa ekonomiska konsekvenser för kvinnor i alla samhällsklasser (Trygged et al. 2013).

Ekström konstaterar att det varierande stödet inte handlar om att kvinnan har individuella behov, utan att det snarare grundar sig i andra aspekter som inte har med kvinnan i fråga eller hennes behov att göra ex. kompetens och handlingsutrymme

(Ekström 2016, s. 107, 115). Hur stödet från ekonomiskt bistånd ser ut är inte helt tydligt och det krävs mer forskning på hur detta påverkar kontakten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor.

2.3 Svårigheter i kontakten

Tidigare forskning har visat att kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd påverkas av brist på socialarbetarens tillgänglighet, brist i kunskap samt en kontrollerande dimension och maktaspekt av ekonomiskt bistånds myndighetsutövning.

2.3.1 Tillgänglighet

I Ekströms avhandling intervjuar hon kvinnor som fått stöd av socialarbetare på Relationsvåldscentrum och som är nöjda med den hjälp de fått, bland annat är det socialarbetarnas tillgänglighet som kvinnorna ansett ha varit viktig. Ekström intervjuar en kvinna som på grund av ekonomiskt bistånds otillgänglighet inte fullföljde sin ansökan. Kvinnan behövde fylla i formulär och lämna information till ekonomiskt bistånd som fanns kvar i lägenheten men som hon inte kunde gå till på grund av den våldsamma mannen. Det här ledde till att kvinnan valde att inte söka biståndet (Ekström 2016 s. 86). Det visar att socialarbetare som är tillgängliga uppskattas och att socialarbetares svårtillgänglighet istället kan leda till utebliven ansökan om stöd.

2.3.2 Kunskap

Aktuell forskning visar att ha kunskap om våldets former och konsekvenser är viktigt när socialsekreterare handlägger våldsutsatta kvinnors ansökningar och genomför behovsprövningar (Laasko & Drevdahl 2006; Adams et al. 2008; Ulmestig & Panican 2015; Ekström 2016; Eriksson 2018). Aktuell forskning visar att kvinnors ekonomiska situation efter att ha varit i en våldsam relation är svår och att kvinnan riskerar att drabbas av långsiktiga ekonomiska konsekvenser (Trygged et al. 2013, s. 604 passim).

Det är inte bara generell kunskap om våldet som kan påverka kontakten, även förkunskap om en kvinnas eventuella tidigare försök till uppbrott har i forskning visat i flera fall ligga kvinna till last (Laasko & Drevdahl 2006; Adams et al. 2008; Ulmestig & Eriksson 2017). Kvinnor berättar i en kvalitativ undersökning gjord av Ulmestig och

Eriksson (2017, s. 566), att de bemötts av skepticism av socialsekreterare, som inte tror på att de denna gång faktiskt visst kommer att lämna mannen. Att bemötas med skepticism på detta vis kan leda till att kvinnan återupplever trauman från det psykiska våld hon varit med om i den våldsamma relationen (Ulmestig & Eriksson 2017, s. 566).

2.3.3 Kontroll och makt

Internationell forskning visar att våldsutsatta kvinnor kan återuppleva trauma i kontakt med den sociala välfärden. Laasko och Drevdahl (2006, s. 89) forskar om hur kvinnor i USA som varit utsatta för övergrepp i sina privata liv fortsatt blir utsatta för övergrepp i den offentliga arenan. Istället för att underlätta kvinnornas situationen efter det att de lämnat den våldsamma mannen, så upplevs den offentliga byråkratin istället vara ytterligare en barriär de behöver ta sig igenom för att återställa sina liv (Laasko & Drevdahl 2006, s. 89). Laasko och Drevdahl analyserar sitt material med hjälp av två definitioner på emotionellt och ekonomiskt våld utfört av den sociala välfärden (Laasko & Drevdahl 2006, s. 89f.). Emotionellt våld definieras av forskarna som extrem oartighet, avsaknad av respekt, nedvärdering, mind games och att prata ner till kvinnan. De identifierar ekonomiskt våld där kvinnans bistånd sanktioneras eller får hot om sanktioner. I de situationerna upplever hon att hon inte kan påverka sanktionerna då anledningarna till att de införs ligger utom hennes kontroll.

Ulmestig och Panican (2015) har genomfört studier i samma område men i en svensk kontext där de fokuserar på hur kvinnan upplever att det ställs villkor för att hon ska få den hjälp hon söker. Det är en komplex situation som socialsekreterare som handlägger dessa ärenden befinner sig i. De ska samtidigt som de kontrollerar ekonomin, motivera till självförsörjning, stötta kvinnan och underlätta hennes ekonomiska situation. Människor är olika och behöver i olika faser olika typer av bemötande. Det är inte en enkel uppgift att hitta en balans mellan dessa två uppgifter och anpassa sitt bemötande efter den som sitter framför en (Ulmestig & Panican 2015, s. 333; Svensson 2018). Men forskning visar att det är viktigt att hitta rätt balans eftersom konsekvenserna annars kan vara förödande för kvinnan.

2.4 Behovsprövning

Tidigare forskning har visat att akuta behovsprövningar av våldsutsatta kvinnors behov fungerar väl, men att det saknas långsiktiga lösningar, dessutom behöver de komplexa behov våldsutsatta kvinnor har, i högre grad mötas av individanpassade lösningar.

Socialstyrelsens riktlinjer för ekonomiskt bistånd säger att ekonomiskt bistånd kan ges akut upprepade gånger till en våldsutsatt, men att det inte per automatik innebär att de vanliga prövningarna inte görs, eller att grundkravet på självförsörjning inte utreds (Socialstyrelsen 2016, s. 106). Det innebär att innan ekonomiskt bistånd beviljas av socialtjänsten görs det en behovsprövning, som ska ta hänsyn till akuta, långsiktiga och individuella förhållanden (Socialstyrelsen 2016).

För våldsutsatta kvinnor uppstår ofta en akut situation, där det inte är ovanligt att hon i uppbrottet med mannen flyr och inte har med sig någonting från hemmet. I dessa fall behövs en akut insats från ekonomiskt bistånd och enligt undersökningar brukar det inte vara något problem att få det akuta behovet beviljat (Ulmestig & Panican 2015; Ekström 2016; Ulmestig & Eriksson 2017).

Socialsekreterare på ekonomiskt bistånd uttrycker hur de utöver den akuta prövningen behöver göra både en mer långsiktig samt individuell behovsprövning (Svensson 2018, s. 97f.). Forskare har kommit fram till att alla kvinnor som är eller varit i våldsutsatta relationer riskerar långsiktiga ekonomiska konsekvenser (Postmus et al. 2012; Trygged et al. 2013). Att för en våldsutsatt kvinna bli ekonomiskt oberoende av mannen har även visat sig vara en skyddsfaktor som minskar risken att hon går tillbaka till mannen (Ulmestig & Panican 2015). Det här gör att stödet från ekonomiskt bistånd i dessa fall är viktigt och att socialsekreterare behöver ta det i beaktning när en behovsprövning görs.

Även Ekström konstaterar i hennes avhandling att våldsutsatta kvinnors behov varierar och behöver individanpassas (Ekström 2016, s. 87). Behoven som våldsutsatta kvinnor har är stora och är inte bara kopplat till ett skyddat boende eller finansiellt stöd (Ekström 2016, s. 82). Ett specifikt behov som tidigare forskning tar upp är behovet av

en långsiktig boendelösning. I Ekströms avhandling (2016, s. 88, 91) kommer det fram att det är en av de viktigaste behovsområdena för kvinnan. Ett annat exempel är behovet av mer kunskap om det svenska samhället. I Ekströms avhandling visar hon att bristen på kunskap om hur det svenska samhället fungerar i individuella fall kan ta så mycket plats att andra former av stöd uteblir eller försämras (Ekström 2016, s. 84). Avhandlingen visar också att socialsekreterare visserligen ser dessa individuella och långsiktiga behov, men att de inte kan tillgodose dem i alla lägen på grund av brist på utbud och plats (Ekström 2016, s. 85).

Kerstin Svensson (2018) har i sin forskning undersökt hur socialsekreterare på ekonomiskt bistånd använder det givna handlingsutrymmet socialtjänstlagen (som ramlag) ger dem. Socialsekreterare kan inte agera precis som de vill. Deras handlingsutrymme är givet av lagen och begränsas av riktlinjer på såväl nationell som lokal nivå (Svensson 2018, s. 87f. & 95). Svenssons forskning visar att socialsekreterare upplever att det finns en press att göra strikta bedömningar och inte vara för generös när det kommer till att bevilja ekonomiskt bistånd; "I idealbilden av hur en socialarbetare ska vara ingår föreställningar om empatisk förmåga och engagemang för de svaga; en idealbild som inte matchar de förutsättningar som socialsekreterare inom försörjningsstöd arbetar under." (Svensson 2018, s. 93). Det paradoxala är att Socialstyrelsens riktlinjer säger att våld i hemmet är ett skäl för undantag och att det ger utrymme för den enskilde socialsekreteraren på ekonomiskt bistånd att utnyttja sitt handlingsutrymme till förmån för den utsatte (Socialstyrelsen 2013, s. 26). Så även om lagen och Socialstyrelsen konstaterar att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för kvinnor som blir utsatta för våld i hemmet, så är socialtjänsten en kommunal angelägenhet och det faktiska stödet varierar (Ekström 2016, s. 40). Ekströms undersökningar visar på att socialsekreterare gör striktare bedömningar än vad som egentligen skulle vara nödvändigt enligt Socialstyrelsens riktlinjer (Ekström 2016).

3 Teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för de teoretiska utgångspunkter och begrepp som hjälpt mig att förstå hur anställda socionomer på kvinnojourer beskriver kontakten

mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Foucaults maktteori, Liz Kellys förståelse av våldet som ett kontinuum och begreppet ekonomiskt våld har varit användbara i min analys.

3.1 Makt

Michel Foucault, fransk filosof under 1900-talet, har bidragit mycket till den moderna diskussionen om makt (Wenneberg 2001). Foucault utgår ifrån att makt finns överallt och är inneboende i alla former av socialt varande, makten är relationell (Foucault 1978; 1980). I min studie spelar den relationella makten en central roll och Foucaults teori kan därför hjälpa mig att analysera materialet. Foucaults maktteori kan hjälpa mig att förstå hur det kommer sig att kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd ser ut som den gör. För trots att makt finns överallt (även mellan ekonomiskt bistånd och kvinnan) är den inte alltid synlig, den finns i språket, i gester och i kunskapen och däremellan (Foucault 1980).

Foucault menar att där makt finns, finns motstånd och makten är föränderlig (Foucault 1978). Nilsson (2008) beskriver Foucaults maktteori och menar att det i en situation med två individer alltid finns makt, makt som inte är statisk utan dynamisk. Dessutom förklarar Nilsson (2008) hur Foucault utgår från att det inte finns några relationer utan makt, men att makten kan förändras. Den som är i underläge kan komma i överläge genom direkta eller indirekta handlingar. Det finns ett ständigt maktförhållande i relationen där Foucault menar att den med makt hela tiden behöver få sin maktposition bekräftad medan den i underläge vill förändra maktförhållandet till sin fördel (i Nilsson 2008). Swärd och Starrin (2015) gör tydligt att Foucaults förståelse av den relationella makten även finns mellan socialarbetare och brukare. Socialarbetaren har maktövertaget genom sin tillgång till kunskap, organisation och resurser, tillgångar som gör att de exempelvis beslutar om en brukare ska få bistånd eller inte. Det bistånd som socialarbetaren har makt över kan ha en stor påverkan på en brukares liv vilket ger socialarbetaren i relation till brukaren en stark maktposition (Järvinen 2017).

Nilsson (2008) beskriver även hur Foucaults maktförståelse utgår från att makt och kunskap hänger tätt ihop. Utan kunskap ingen makt och man kan inte ha kunskap utan

att ha makt (Nilsson 2008). Dessutom förklarar Nilsson (2008) att Foucault förstod att kunskap och makt alltid finns i alla sociala relationer. Swärd och Starrin beskriver att Foucaults teori utgår ifrån att de som har makt bestämmer vad som är korrekt kunskap och vad som anses normalt och avvikande, vad som är "sant", något som Foucault kallar för sanningsregimer (i Swärd & Starrin 2015). De med makt vill behålla den och gör det genom att producera och reproducera kunskap som gör att de behåller maktövertaget (i Swärd & Starrin 2015). Foucault menar att världen består av olika sanningsregimer. Dessa sanningsregimer är konstruerade och innehåller inte nödvändigtvis någon objektiv sanning, de förändras också över tid och rum (i Järvinen 2017). Järvinen förklarar att Foucaults begrepp sanningsregim innefattar ett tanke-system som berättar hur världen tolkas och påverkar individerna som den berör. Sanningsregimer använder sig av bland annat kategorier för att reproducera den rådande sanningen, kunskapen, i regimen (i Järvinen 2017). I situationen mellan socialarbetare och brukare är brukarens behov inte utgångspunkten utan det är de dominerande kategorierna i sanningsregimen samt tillgång till resurser (bistånd) som utgör vilket stöd brukaren kommer att få (jmf. Swärd & Starrin 2015).

I Foucaults teori om makt är även språket förknippat med makt och kunskap (Nilsson 2008). Det blir tydligt när en profession, som exempelvis socionomer, skolas in att använda särskilda ord och teorier som gör att kommunikationen mellan socionomer förenklas, medan utomstående som inte har skolats in i samma kunskap förstår mindre och saknar kunskap (och därmed makt) i relation till socionomer (jmf. Swärd & Starrin 2015). Nilsson menar att Foucaults teori utgår från att det finns makt i språket men att språket också har möjlighet att försvaga makten (Nilsson 2008).

Nilsson (2008) menar att en kritik mot Foucaults maktförståelse är att den enbart ser makten på en nivå och missar därmed andra aspekter som kan påverka en människas beteende och eventuellt också motiv med att utöva makt. Det leder också till att maktanalysen stannar på en relationell nivå och kan inte fullt ut förklara hur institutioner och organisationer påverkar den relationella makten (Nilsson 2008).

3.2 Våldet som ett kontinuum

Liz Kelly (1987) introducerade termen våldet som ett kontinuum i sin forskning om sexuellt våld i nära relation under 1980-talet. Begreppet ger mig ett verktyg att förstå kvinnans situation bättre genom att sätta ord på hur hon, trots att våldet fysiskt har upphört fortfarande utsätts för det. Med hjälp av begreppet blev det tydligt att händelser i en nära relation inte kan analyseras separat utan behöver ses i ett helhetsperspektiv och i förhållande till varandra. Frågan om hur våld i nära relation ska definieras och klassificeras har varit omdiskuterat och har historiskt påverkats av den rådande samhällsdiskursen (Dobash & Dobash 1979). Idag utgår flertalet forskare från Liz Kellys förståelse för våldet som ett kontinuum (jmf. Ulmestig och Eriksson 2017).

Liz Kelly (1987) förespråkar att man ska se våldet som ett kontinuum vilket innebär att våld i nära relation behöver förstås från ett helhetsperspektiv och att små händelser inte går att betrakta separat utan behöver sättas in i ett större perspektiv. En till synes "mindre incident" kan betyda något mycket större för den det är riktat mot. Begreppet möjliggör också att se hur kvinnan blir påverkad av våldet hon utsatts för även efter det att hon lämnat den våldsamma mannen (ibid.). Docentent, Rickard Ulmestig, och professorn, Marie Eriksson, är två svenska forskare som studerat våld i nära relation, det ekonomiska våldet och våldets konsekvenser. De menar att även ekonomiskt våld kan ses utifrån termen kontinuum där det ekonomiska våldet förföljer kvinnan och får långsiktiga konsekvenser (Ulmestig & Eriksson 2017, s. 568).

Att förstå våld som ett kontinuum har under åren fått en del kritik (Eriksson 2018, s. 116f). Lynne Segal är en brittisk-australiensisk forskare inom psykologi och genusforskning. Hon menar att begreppet kontinuum måste användas varsamt eftersom det annars finns en risk att alla män potentiellt skulle kunna befinna sig i kontinuumet, det skulle innebära att alla män är våldsutövare och att alla våldsutövare är män (Segal 1990). Begreppet riskerar alltså att osynliggöra andra våldsförövare. Catherine Ashcraft (2000), en amerikansk forskare inom bland annat genus, mångfald och teknik, har kritiserat termen för att på sikt förminska begreppet *våld* och vad det innebär. Om alla exempelvis kontrollerande handlingar kan sättas in i ett kontinuum så finns det en risk att allt ses som våld och därmed att inget är våld (jmf. Ashcraft 2000). Men Liz Kelly

(2012) har svarat på en del av kritiken mot begreppet och medger att det har brister i att synliggöra komplexa förhållanden men att begreppet kan användas tillsammans med andra. Hon menar att det kan användas tillsammans med ett intersektionellt perspektiv för att på så vis fånga upp komplexa förhållanden och skapa en bättre förståelse för mängden av olika erfarenheter av våld som kvinnor har (ibid.). Dessutom använder Ulmestig och Eriksson (2017) begreppet tillsammans med ekonomiskt våld, inte för att se alla handlingar som våld utan snarare för att specificera ekonomiska våldshandlingar.

3.3 Ekonomiskt våld

Aktuell forskning gör skillnad på olika typer av våld i nära relation. Våldet kan ta sig uttryck fysiskt, psykiskt, sexuellt och ekonomiskt (jmf. Adams et al. 2008). Ekonomiskt våld är inte per se ett teoretiskt begrepp, men jag vill i min analys använda mig av begreppet ändå. Ekonomiskt våld och konsekvenserna av det, sätter ord på varför kontakten till ekonomiskt bistånd ofta är viktig för kvinna och vad som kan hända när det saknas kunskap om det. Det är en specifik våldsform i nära relation, och har jämfört med andra våldsformerna, fått lite uppmärksamhet (Adams et al. 2008, s. 564; Fawole, 2008, s. 169f). Men ekonomiskt våld behöver få mer uppmärksamhet och ses som ett eget specifikt våldsutövande (jmf. Ekström 2016). Det är inte samma sak som psykiskt våld eller konsekvenser av andra våldsformer (Adams et al. 2008). Ekonomiskt våld innebär beteenden som kontrollerar kvinnors möjlighet att förvärva, använda och underhålla ekonomiska resurser, det vill säga beteenden som hotar kvinnans ekonomiska säkerhet och möjlighet till självförsörjande (Adams et al. 2008, s. 564).

Ekonomiskt våld får specifika konsekvenser för kvinnan och kan påverka hennes framtid. De svenska forskarna Rickard Ulmestig och Marie Eriksson (2017) använder sig av begreppet i kombination med Liz Kellys perspektiv på våldet som ett kontinuum (1987; se kapitel 3.2) för att förstå hur våldet förföljer kvinnan in i hennes framtid. Ekonomiskt våld kan leda till ekonomiskt beroende, fattigdom, svårigheter att få en bostad och att försörja sig själv och sina eventuella barn (Fawole 2008, s. 170; Adam et al. 2012, s. 1360ff.; Haeseler 2013, s. 4f). Adams et al. konstaterar att våld i nära relation även kan påverka kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden (Adams et al. 2012). I den utförda studien kommer forskarna fram till att våldsamma relationer kan

innebära negativa konsekvenser i upp till tre år efter det att det faktiska våldet har upphört (Tolman & Wang 2005, 157f.; Adams et al. 2012). Ytterligare konsekvenser är om kvinnan är tvungen att gömma sig från den våldsamma mannen, så kan det akut leda till att hon inte längre kan jobba kvar på sitt jobb och förlorar sin inkomst (Tolman & Wang 2005, s. 155). Förståelsen för det ekonomiska våldet och dess konsekvenser hjälper mig att se att våldet har konsekvenser för kvinnan även i kontakten med socialtjänsten och påverkar kontakten till ekonomiskt bistånd.

4 Metod

I det här kapitlet kommer jag att presentera vilken metod jag har valt och hur jag har gått tillväga. Först presenteras min motivering och val av metod och urval. Därefter studiens genomförande och analysmetod samt diskuterar förtjänster och begränsningar med hur studien är genomförd. Avslutningsvis för jag en diskussion kring min studies tillförlitlighet.

4.1 Metodval

För att besvara mina frågeställningar på bästa möjliga vis har jag valt att genomföra en kvalitativ undersökning. Kvalitativa undersökningar lämpar sig när man som forskare är intresserad av *hur* något ser ut eller *vilka erfarenheter* som finns kring ett visst fenomen (Ahrne & Svensson 2019, s.10). Vid kvantitativa studier analyserar man materialet utefter kvantifierbara termer, man är intresserad av hur mycket, hur länge, hur ofta, medan man vid kvalitativa studier fokuserar på vilket språk som används och/eller vilken betydelse språket har (Ahrne & Svensson 2019, s.10f.). Syftet med min studie är att öka kunskapen om hur socionomer på kvinnojourer beskriver våldsutsattas kvinnors kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Syftet är alltså inte att till exempel undersöka hur ofta de har kontakt utan hur den kontakten beskrivs, därför lämpar sig kvalitativ metod för syftet med min undersökning.

Det empiriska materialet har jag inhämtat genom semistrukturerade intervjuer med anställda socionomer på kvinnojourer. Justesen & Mik-Meher (2011) menar att det genom semistrukturerade intervjuer finns möjligheten att vara flexibel, anpassa frågor

och fokus i intervjun beroende på vad respondenterna berättar. Justesen & Mik-Meher (2011) menar vidare att det är en fördel att kunna vara flexibel men kan i situationer också bli till nackdel då det finns en risk att frågorna som ställs blir subjektiva. För att minska risken för subjektivitet har jag skapat en intervjuguide inför intervjuerna, som är baserade på mina frågeställningar och tidigare forskning. Intervjuguiden kommer att bidra till att det finns en röd tråd genom intervjun. Frågorna i intervjuguiden har jag hållit öppna i största möjliga mån (Lind 2019, s. 160; se bilaga 9.3). Intervjuguiden består, förutom inledning och avslutning, av tre huvudteman; stöd, svårigheter i kontakten och behovsprövning. Varje tema inleds med en öppen fråga som jag direkt kopplat till mina frågeställningar (se bilaga 9.3). Det här gör jag för att jag vill att respondenten ska berätta fritt utan att bli påverkad av mina frågor. För att ändå hålla intervjun semistrukturerad har jag till varje tema tillhörande subteman som går att härleda tillbaka till aktuell forskning. Till exempel har temat "stöd" ett subtema "emotionellt stöd". Ulmestig och Panican (2015) visade i sin forskning att ekonomiskt bistånd i vissa fall kan vara ett viktigt emotionellt stöd till våldsutsatta kvinnor. Att strukturera intervjuguiden på detta vis är en väl beprövad metod när man jobbar med kvalitativa semistrukturerade intervjuer (Brinkman 2020, s.437).

På grund av rådande Covid-19-pandemi har jag hållit intervjuerna via den digitala mötesrumtjänsten, Teams.

4.2 Urval

Då syftet med min uppsats är att öka kunskapen om hur socionomer på kvinnojourer beskriver kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten, är det just socionomer på kvinnojourer jag valt att intervjua. Det här kallas målinriktat urval, det vill säga man söker strategiskt respondenter som är relevanta för studiens syfte och frågeställningar (Bryman 2011, s. 434). Det finns kvinnojourer i privat, ideell, offentlig regi och i olika stora kommuner. Kvinnor kan söka sig till en kvinnojour på egen hand, men blir placerade på deras skyddade boenden via socialtjänsten. Kvinnor som blir placerade på en kvinnojour via socialtjänsten kan ha en hemkommun på andra sidan av landet. Det betyder att den kontakt som finns till ekonomiskt bistånd inte är knuten till kvinnojourens geografiska plats. På grund av

studiens tid och omfång har jag valt att avgränsa mitt urval till kvinnojourer i region Skåne.

För att veta vilka individer det är jag vill intervjua, har jag ställt upp tre urvalskriterier. Eftersom det är socionomer på kvinnojourers beskrivning jag är intresserad av i denna studie är ett av mina urvalskriterier att individen har en socionomexamen. Det andra är att de ska vara anställda på en kvinnojour i Skåne, eftersom det är anställda socionomer på kvinnojourers beskrivning jag är intresserad av. Det tredje kriteriet är att de i sin anställning på kvinnojouren kommer i kontakt med ekonomiskt bistånd. De här urvalskriterierna vill jag att mina respondenter uppfyller för att det är deras beskrivning jag är intresserad av och inte vem som helst på kvinnojouren.

Urvalskriterier:

1. Socionomexamen,
2. Anställd på en kvinnojour i Skåne,
3. Erfarenhet av att i sin anställning på kvinnojouren komma i kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten.

Under en av intervjuerna visade det sig att den jag intervjuade inte hade tagit sin socionomexamen ännu. Det här blev problematiskt då ett av mina kriterium för mitt urval var just en avslutad socionomutbildning. Hen berättade att hen endast hade c-uppsatsen kvar, det betyder att det saknades 15 högskolepoäng för examensbeviset. Kombinationen med att hen bara saknar ett fåtal högskolepoäng och har flera års erfarenhet av att jobba på kvinnojourer, var anledning till att jag ändå tog med materialet från intervjun i min analys. En kvinnojour erbjöd att jag kunde intervjua två personer (separat), vilket jag tackade ja till. Att två intervjuer kommer från samma kvinnojour ser jag i detta fall inte som problematiskt då det inte är kvinnojouren i fråga som jag är intresserad utav utan kontakten mellan ekonomiskt bistånd och kvinnorna som de möter i sitt jobb. Totalt härstammar alltså mitt empiriska material från fyra intervjuer med olika personer, vara två jobbar på samma kvinnojour.

4.3 Genomförande

I det här avsnittet kommer jag att redogöra för hur jag har gått till väga för att samla in mitt material till studien.

För att få kontakt med anställda socionomer på kvinnojourer i Skåne, tog jag hjälp av Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) samt Unizon (riksförbund för idéburna kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer) som listar alla kvinnojourer som är med i deras nätverk. Totalt identifierade jag därigenom 14 stycken kvinnojourer i Skåne.

För min studie har jag kontaktat samtliga 14 kvinnojourer. Jag kontaktade dem via deras mejladresser (som finns tillgängliga på deras respektive hemsida). I det första mejlet skickade jag en förfrågan om det fanns någon anställd socionom på deras arbetsplats som hade kunnat tänka sig att delta i intervjustudien. På grund av rådande Covid-19-pandemi informerade jag även om att intervjuerna kommer att genomföras digitalt via videolänk. Dessutom skickade jag med ett informationsbrev (se bilaga 9.1). Informationsbrevet består av en kort beskrivning av syftet med undersökningen, information om anonymitet, konfidentialiteten, frivilligheten i deltagandet, intervjuens tidsomfång samt att intervjun hålls digitalt och kommer att spelas in. Genom att skicka en öppen förfrågan via mejl på detta vis, tog jag hjälp av kvinnojouren att själva fundera ut vem de anser sig vara mest lämpade på deras arbetsplats att medverka i intervjun, det menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 40) kan riskera att det finns en chef som säger åt en arbetstagare att delta i intervjun, det vill säga det frivilliga deltagandet blir inte så frivilligt. Ett sätt att försäkra mig om att deltagandet är frivilligt är genom att inhämta ett informerat samtycke vid intervjutillfället och i det förklara tydligt att det går att avbryta intervjun när de vill (se längre ner i samma stycke). Av de sammanlagt 14 mejlen jag skickade, svarade tre kvinnojourer att de ville ställa upp på en intervju, varav en kvinnojour erbjöd att jag kunde intervju två anställda socionomer (se avsnitt 4.2 om urval).

Samma dag som respektive intervju hölls skickade jag en länk till mötesrummet via mejl. Intervjuerna varade mellan 40-50 minuter. Inledningsvis inhämtade jag ett

muntligt samtycke till att spela in intervjun. Därefter inhämtade jag ett informerat samtycke till att delta i intervjun, även detta muntligt. Det informerade samtycket bestod i att jag försäkrade mig om att respondenten hade fått nödvändig information om studien, bearbetning och hantering av datamaterialet, samt en försäkran om att de förstod att deltagandet i studien är frivilligt (se samtyckesblanketten bilaga 9.2). Jag läste upp samtyckesblanketten för respondenten som fick ge samtycket muntligt. Alternativet att be om ett skriftligt samtycke, hade inneburit mer jobb från respondenterna och jag ville göra det så smidigt som möjligt att delta i intervjun för att inte ta mer än nödvändigt av deras arbetstid (jmf. Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 40), som ovan nämnt försäkras jag mig om att intervjun sker frivilligt genom att informera om frivilligheten, dels i det initiala informationsbrevet och dels genom att inhämta informerat samtycke (se kapitel 5 Etiska överväganden). Intervjuerna försökte jag hålla så avslappnade som möjligt för att motverka risken att de skulle kännas formellt över videolänk (jmf. Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 44).

Det inspelade materialet från intervjuerna valde jag att transkribera i nära anslutning till att de genomfördes. Detta menar Öberg (2015, s. 63) minskar risken att eventuella ord eller situationer glöms bort, som kan vara meningsfulla att ta upp. I samband med att jag transkriberade intervjuerna, anonymiserade jag materialet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 52). Vid transkriberingen har jag valt att skriva ut pauser och utfyllnadsord som "eh" eller "mm" eller om det uppstod skratt, i det fall där det bidrog till hur situationen uppfattades. Detta för att läsaren ska få en så sanningsenlig bild av intervjusituationen som möjligt samtidigt som jag vill värna om hur respondenterna uppfattar sitt verbala språk i skrift (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 51f; Kvale 1996, s. 170). För att försäkra sig om att man transkriberat den inspelade intervjun korrekt, kan man menar Öberg (2015, s. 63), lyssna på den inspelade intervjun en gång samtidigt som man läser det färdigtranskriberade materialet, vilket jag valde att göra. Att lyssna på intervjun och läsa igenom materialet samtidigt leder också till att man lär känna materialet bättre. Både Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015, s. 51) och Rennstam & Wästerfors (2015, s. 222f.) menar att det är till en fördel att känna sitt material väl när det i nästa steg ska analyseras.

4.4 Analysmetod

I det här avsnittet kommer jag att presentera hur jag har gått tillväga för att analysera mitt empiriska material. Jag har valt att genomföra en tematisk analys då jag vill fokusera på innehållet i vad respondenterna berättar och inte vilka ord de använder (Kvale 2007, s. 105ff), detta då det hjälper mig i att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojourer *beskriver* kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd. En tematisk analys går ut på att leta efter återkommande eller avvikande teman och subteman i materialet man undersöker (Bryman 2011, s. 528).

Det första jag gjorde var att transkribera materialet och läsa igenom det ett flertal gånger för att lära känna det, det här menar Rennstam och Wästerfors är viktigt för att kunna få en överblick och sortera materialet i övergripande teman och mönster (2015 s. 220ff.). Jag började med en öppen kodning och skrev korta kommentarer vid likheter och skillnader i respondenternas svar (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 224). En bit in i den öppna kodningen upptäckte jag att vissa koder repeterades och därmed inleddes en mer fokuserad kodning (*ibid.*). I början av den fokuserade kodningen har jag behövt reducera materialet, då mycket var spännande men inte relevant för just den här studien (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 228). I arbetet med den fokuserade kodningen såg jag att vissa mönster och teman passade ihop med mina frågeställningar och tidigare forskning (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 218). Jag hade även börjat fundera på mina teoretiska utgångspunkter vilket gjort att de påverkat min fokuserad kodning och analys (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 218, 227). Mina subteman har utkristalliserats genom att bearbeta det transkriberade materialet, men även ur aktuell forskning (Bryman 2011, s. 528f).

I detta skede började jag klippa ut citat från de transkriberade intervjuerna och sortera dem i ett kalkylark via Google. För varje övergripande tema skapade jag ett kalkylark. De övergripande teman var: stöd, eventuella svårigheter i kontakten och behovsprövningar. Till varje övergripande tema, skapade jag subteman i respektive kalkylark, exempelvis hade det övergripande temat stöd, bland annat subteman; finansiellt stöd och emotionellt stöd. Alla citat som jag tyckte passade till dessa teman kopierade jag in i kalkylarket under respektive tema och subtema (se kodningsschema

bilaga 9.4). Det andra materialet har jag varit tvungen att reducera bort då det inte hjälpte mig att besvara mitt syfte och mina frågeställningar.

Eftersom jag dels har härlett min problemformulering och intervjuguide utefter aktuell forskning, och dels haft ett teoretiskt ramverk, har studien varken varit rent induktiv eller deduktiv (jmf. Rennstam & Wästerfors 2015, s. 219). I min uppsats har jag haft en blandning av båda ansatserna, det vill säga en abduktiv ansats (ibid.).

Citaten som jag presenterar i kapitel 6 *Resultat och analys*, har jag redigerat i någon mån så att det ska vara lättare att läsa men inte minska citatets autenticitet, jag har även tagit bort utfyllnadsord om de inte bidrog till förståelsen för vad som sades (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 51f; Kvale 1996, s. 170).

4.5 Metodens förtjänster och begränsningar

I det här avsnittet kommer jag att presentera förtjänster och begränsningar med mitt metodval, kvalitativa intervjuer. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 53f) tar upp både några förtjänster och begränsningar med kvalitativa intervjuer. De menar att några av förtjänsterna med kvalitativa intervjuer är att de snabbt ger mycket och bred information om ett fenomen samt att intervjuaren har möjlighet att ställa följdfrågor och gräva djupare i intressanta svar. Några av begränsningarna med kvalitativa intervjuer menar de är att respondenterna inte alltid berättar sanningsenligt, det vill säga att de berättar en sak i intervjun men i verkligheten gör de någonting annat. Ytterligare en begränsning de tar upp är att respondenternas svar kan komma att påverkas av intervjuaren, platsen intervjun hålls på och frågorna som ställs.

Kvale (1996, s. 103) menar att det finns en styrka i att ha fåtal intervjuer, det leder nämligen ofta till att man har möjlighet att studera sitt material ännu mer i detalj. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 42) menar att det istället hade varit en fördel om studien hade baserats på fler intervjuer, med fler än fyra intervjuer hade materialet sannolikt blivit mer mättat det vill säga uppnått en högre representativitet. Ett material är mättat när man som forskare inte tycker att fler exempelvis intervjuer, ger en nya svar

eller ny kunskap, man får känslan av att man får ungefär samma svar (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 40).

Kvalitativa studier brukar kritiseras för att resultaten inte brukar kunna generaliseras till en större population (Kvale 1996, s. 102; Svensson & Ahrne 2015, s. 27). Men Svensson och Ahrne vidareutvecklar tanken om generaliserbarhet och menar att kvalitativa studier visst kan generaliseras (ibid.). Vidare menar de att man kan prata om generalisering när en studies resultat stämmer in med annan aktuell forskning inom området (ibid.). Det har visat sig att resultaten av min studie går i samma linje som tidigare forskning (se kapitel 2 Kunskapsläge & kapitel 6 Resultat & analys), vilket gör att resultatens styrka stärks (Svensson & Ahrne 2015, s. 27).

Som jag nämnt ovan, har intervjuerna på grund av den rådande Covid-19-pandemin, genomförts via videolänk, vilket har haft både förtjänster och begränsningar med sig. En förtjänst i denna studie har varit att jag har haft möjlighet att intervjua människor som befinner sig geografiskt långt borta. Det har samtidigt varit en begränsning då jag upplevt att intervjuerna blivit mer stela än de möjligtvis varit om man träffats i person (jmf. Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 44).

4.6 Tillförlitlighet

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för tillförlitligheten i min studie. Bryman (2011) beskriver hur tillförlitlighet kan delas upp i 4 delkriterier. Det första kriteriet är *trovärdighet*, vilket innebär att forskaren beskriver det hen kommit fram till på ett trovärdigt sätt, och det menar Bryman uppnås genom att man i forskningen följer de regler som finns och att man rapporterar resultaten till respondenterna som deltagit för att säkerställa att man förstått rätt, dvs. en respondentvalidering (Bryman 2011, s. 354f.). Trovärdigheten har jag tagit i beaktning genom att följa de forskningsetiska principerna av Vetenskapsrådet (2002). På grund av studiens tidsbegränsning har jag inte kunnat genomföra en respondentvalidering.

Det andra kriteriet är *överförbarhet*, med det menas i vilken utsträckning studiens resultat är överförbar till en annan miljö (Bryman 2011, s. 355). Eftersom min studie

består av fyra intervjuer med socionomer på kvinnojourer, så är överförbarheten till andra miljöer begränsad. Däremot går mina resultat i linje med aktuell forskning från andra miljöer, vilket gör att resultaten i styrkan stärks och att man i det fallet kan tala om en viss generalisering (Svensson & Ahrne 2015, s. 27).

Det tredje kriteriet handlar om studiens *pålitlighet*, det innebär att man som forskare är transparent med alla steg och processer i arbetet med studien (Bryman 2011, s. 355). Pålitligheten har jag tagit i beaktning genom att beskriva genomförandet av studien noggrant (se kapitel 4.3 & bilagor 9.1-9.5), samt att belysa problem som uppstått under tiden (till exempel kriterier för urvalet kapitel 4.2).

Det sista och fjärde kriteriet är *möjligheten att styrka och konfirmera*, med det menas att forskaren har gjort studien i god tro (Bryman 2011, s. 355f). Bryman menar att det inte är möjligt att vara helt objektiv i sin forskning (ibid.). För att ändå motverka min egen påverkan på materialet har jag försökt att inte ta informationen som kommit fram ur sitt sammanhang, med bästa möjliga mån och med transparens, återgett materialet så att det inte misstolkas, dessutom har jag försökt att inte "tolka" materialet till fördel för min studie.

5 Etiska överväganden

I det här kapitlet kommer att jag ta upp etiska överväganden som jag har gjort och förhållit mig till under arbetet med studien. Syftet med min studie är att undersöka hur socionomer på kvinnojourer beskriver kontakten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor. Våldsutsatta kvinnor är en utsatt grupp i samhället och ämnet våld i nära relation är känsligt. En studie i ämnet skulle potentiellt kunna ingripa i människors privata liv. Så även fast jag i den här studien intervjuat anställda socionomer vet jag inte i förväg vad de själva har för bakgrund eller hur deras privata liv ser ut. Men i och med att de är professionella som i sin yrkesroll jobbar med den här frågan så är det personer som har en vana att prata om och reflektera kring ämnet våld i nära relation. Det är heller inte deras privata liv jag är intresserad av utan deras beskrivning av kontakten utifrån deras yrkesposition. Av den anledningen anser jag att risken för

potentiell skada på respondenternas liv är liten. Det hade varit intressant att intervjua kvinnorna själva om kontakten till ekonomiskt bistånd men det är en utsatt grupp och den eventuella skadan min studie hade kunnat ha, hade inte varit etisk försvarbar inom ramen för min studie.

Vetenskapsrådet har konkretiserat några punkter som är viktiga att ta hänsyn till för att värna om individen. Vetenskapsrådets individskyddskrav, har jag beaktat genom att följa informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

Informationskravet innebär att de som medverkar i studien ska få information om varför de är med, att deras deltagande är frivilligt samt om eventuell annan information som potentiellt skulle kunna påverka om de vill delta eller ej (ibid. s. 7). Informationskravet har jag uppfyllt genom att jag i samband med min förfrågan om deltagande skickade med ett informationsbrev med skriftlig information om syftet med min studie, kontaktinformation till mig och min handledare samt information om att deltagandet är frivilligt och att, om de väljer att delta, de kan avbryta intervjun när de vill. Eftersom jag tog hjälp av arbetsplatserna för att ta reda på vem som var mest lämpad att delta i intervjun kan det ha skett påtryckningar att delta från exempelvis en chef. För att ytterligare försäkra mig om att deltagandet är frivilligt inhämtar jag även deras samtycke vid intervjutillfället, se nedan.

Samtyckeskravet innebär att jag som forskare måste inhämta deltagarnas samtycke till att medverka i intervjun (ibid. s. 9). Eftersom alla respondenterna samtyckte till att jag spelade in intervjun inhämtade jag det informerade samtycket muntligt och det finns därmed dokumenterat i transkriberingen. Det vill säga, vid intervjutillfället repeterade jag det som stod med i informationsbrevet och bekräftade därmed deras informerade samtycke till att delta i studien.

Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter i en studie samt deltagarnas personuppgifter ska hanteras så att andra inte kan ta del av uppgifterna, dessutom ska etiskt känsliga uppgifter samt identifierbara personer, anonymiseras (ibid. s. 12). Konfidentialitetskravet har uppfyllts genom att respondenterna och kvinnojourerna anonymiserats i studien direkt vid transkriberingen. Om det under intervjun kommit

fram etiskt känsliga uppgifter om enskilda har jag tystnadsplikt. De inspelade intervjuerna har jag lagrat på en extern hårddisk som, efter att ha transkriberats, raderats.

Nyttjandekravet innebär att uppgifterna som samlats in bara får användas till den studien är ämnad för och deltagarna har fått information om (ibid. s. 14). Nyttjandekravet har jag tagit i beaktning då materialet, som jag samlat in, endast har använts och kommer att användas för den här studien och inte till någonting annat. När uppsatsen blivit godkänd kommer jag att skicka den till samtliga respondenter som alla svarat ja på frågan om de vill ha uppsatsen skickad till sig. De har även fått information om att den kommer att finnas tillgänglig för allmänheten på Lunds Universitets publikationsdatabas.

6 Resultat och analys

I följande kapitel kommer jag att presentera resultatet och analysen av min studie i ett integrerat format. Först kommer jag att kort presentera respondenterna, när de tog socionomexamen och hur länge de har jobbat på kvinnojour samt i vilka situationer de kommer i kontakt med ekonomiskt bistånd i sin yrkesroll. Detta för att ge en bild av vilka det är som har blivit intervjuade. Då det är innehållet i intervjuerna som är av intresse för studien kommer tyngdpunkten att ligga i den fördjupade resultat- och analysen.

6.1 Presentation av respondenterna

R1: Tog socionomexamen år 2006. Har nästan 3 års erfarenhet av att ha jobbat på kvinnojour. Kommer i kontakt med ekonomiskt bistånd framförallt genom de kvinnor som bor på det skyddade boendet. Informerar om ekonomiskt bistånd för kvinnor som besöker kvinnojourens öppna mottagning.

R2: Tog socionomexamen år 1996. Har 19 års erfarenhet av att ha jobbat på kvinnojour. Kommer i kontakt med ekonomiskt bistånd när hen är kontaktperson åt en kvinna på det skyddade boendet. Då söker de akut bistånd tillsammans och hen hjälper kvinnan i kontakten.

R3: Tog socionomexamen år 2015. Har jobbat ett halvt år på kvinnojour, har tidigare erfarenhet av att ha jobbat med våldsutsatta kvinnor och på ekonomiskt bistånd. Kommer i kontakt med ekonomiskt bistånd när hen är kontaktperson åt en kvinna på det skyddade boendet som söker ekonomiskt bistånd. Hen hjälper till att ansöka om bistånd och stöttar i kontakten med ekonomiskt bistånd.

R4: Har inte tagit socionomexamen, har 15 hp kvar. Har jobbat heltid på jouten i nästan ett år, och har haft andra positioner på kvinnojouten de senaste 8 åren. Har även arbetslivserfarenhet av skyddade boenden i andra städer. Kommer i kontakt med ekonomiskt bistånd vid placeringar, när det uppstår problem och när hen är kontaktperson åt en kvinna på det skyddade boendet.

6.2 Stöd från ekonomisk bistånd

Resultaten i min studie visar att socionomer på kvinnojouten beskriver att stödet från ekonomiskt bistånd kan innefatta finansiellt och emotionellt stöd. Enligt socionomerna så saknas stöd med att hitta boende. Samtliga respondenter beskriver hur viktigt stödet från ekonomiskt bistånd är för kvinnorna för att bryta upp från mannen, samtidigt beskrivs stödet som varierande från kommun till kommun och knapert.

6.2.1 Finansiellt stöd

Samtliga respondenter betonar vikten av det akuta, finansiella stödet och samtliga anser att det fungerar bra. Akut stöd innebär att kvinnan de första dagarna får hjälp ekonomiskt att klara sin vardag. Socionomerna beskriver att det inte är ovanligt att kvinnan (eventuellt tillsammans med barn) lämnar den våldsamma mannen abrupt utan att få med sig varken kläder eller pengar. Att kvinnan i det läget får stöd från ekonomiskt bistånd beskriver samtliga respondenter är viktigt. R1 säger till exempel: "Skillnaden är kanske att det aldrig är problem att få akuta pengar i början av en placering, det är väldigt skönt." och R3 beskriver vikten av det akuta finansiella stödet så här: "(...) i det akuta skedet så funkar det inte utan det ekonomiska biståndet.". Det akuta finansiella stödet beskrivs som en grundsten som måste finnas för att klara situationen. Att det akuta finansiella stödet är viktigt för våldsutsatta kvinnor går i linje

med aktuell forskning (Trygged et al. 2013, s. 610; Ulmestig 2018, s. 37f.; Haeseler 2013, s. 7; Tolman & Wang 2005, s. 155). Dessutom stämmer studiens resultat in på tidigare undersökningar som bekräftar att det akuta stödet sällan får avslag (Ekström 2016, s. 87; Eriksson 2017). I det här resultatet blir socialsekreterarens makt tydlig i förhållande till kvinnan. Socialsekreteraren tolkar situationen utifrån dennes kunskap och sanningsregim och bedömer situationen kvinnan befinner sig i. Socialsekreteraren har dessutom tillgång till resurserna och möjligheten att bevilja biståndet som kvinnan behöver för att ha möjlighet att lämna mannen (jmf. Foucault i Järvinen 2017).

Studiens resultat visar också hur det finansiella stödet beskrivs upplevas som för litet och inte lika långsiktigt tillfredsställande som det akuta. Vid flertalet gånger beskriver samtliga respondenter att det kan vara svårt att få pengarna att räcka till och att det borde göras fler generösa bedömningar, eftersom kvinnan med eventuella barn, inte har valt situationen själva. R1 beskriver det så här: "Man har lämnat mycket och behöver köpa mycket nytt och kanske inte alltid får tillräckligt."

R2 beskriver hur väl det kan fungera när det finns en långsiktig planering och förståelse för kvinnans situation. Att socialtjänsten tar över skulder är inget som bekräftas i aktuell forskning, istället målar socionomerna i min studie upp två olika bilder. R2 beskriver ett exempel där en kvinna utsatts för bland annat ekonomiskt våld och som till följd av det fått stora skulder och där hen blev förvånad över att ekonomiskt bistånd beviljade ansökan:

Men om hon inte betalar så kommer de här fakturorna gå till Kronofogden och i förlängningen så kommer det att göra hennes situation på bostadsmarknaden mycket svårare. Hon kommer inte kunna skaffa en bostad om hon har skulder, hon blir inte attraktiv på bostadsmarknaden. Och då har dom tänkt på det, och de har tänkt flera steg och tänker att hon ska inte straffas för att han inte har skött ekonomin.

(R2)

Och R1 beskriver det istället så här:

Man tar ju aldrig med skulder eller andra saker. Nej, det får liksom lösas på annat sätt. (...) du prövas som alla andra, på exakt samma basis, så även om du betalar 1000kr i månaden till kronofogden så får du inte mer pengar från ekonomiskt bistånd.

(R1)

I R2 beskrivning så uttrycks en förvåning när ekonomiskt bistånd beviljar skulden med hänsyn till konsekvenserna av det ekonomiska våldet och R1 beskriver hur skulder aldrig beviljas eller tas i beaktning. Konsekvensen av att kvinnan inte får det stöd hon behöver, gör att våldet hon har utsatts för i relationen förföljer henne in i framtiden och mannens våld fortsätter att påverka henne (jmf. Kelly 1987).

Alla respondenter beskriver att det finansiella stödet varierar från kommun till kommun och socialsekreterare. R1: "Så det är lite olika. Så där kan vi också uppleva väldigt olika, beroende på socialsekreterare och kommun, hur generös man är.". Att stödet varier kraftigt och att det saknas riktlinjer är något som Ekström konstaterade i sin avhandling 2016. Med hjälp av Foucaults maktteori kan man anta att det råder olika sanningsregimer i kommunerna runt om i landet och att det finns en brist på kunskap om våldet och dess mekanismer vilket gör att kvinnan inte får det stöd hon behöver (i Swärd & Starrin 2015).

Sammanfattningsvis beskrivs det att det finansiella stödet är viktigt och att det skulle behöva utökas. Det beskrivs också att det generellt finns liten förståelse för den ekonomiska utsatthet våldsutsatta kvinnor befinner sig i och att det görs olika bedömningar beroende på kommun och socialsekreterare. Det beskrivs hur kvinnorna hamnar i en rättsosäkerhet där deras stöd varierar beroende på vilken som är hennes hemkommun.

6.2.2 Emotionellt stöd

I min studie har det kommit fram att socionomer på kvinnojourer beskriver att emotionellt stöd från ekonomiskt bistånd inte är vanligt förekommande, men att det är viktigt. R1: "Men min erfarenhet även från socialtjänsten är ju att, den är väldigt belastad och det finns inte särskilt mycket utrymme för den här klientkontaktbiten och stödbiten.". Samtliga respondenter uttrycker att ett gott bemötande och en visad förståelse för kvinnans situation, förbättrar kontakten dem emellan: "Så bara genom bemötande kan de ge mycket emotionellt stöd." (R3). Även aktuell forskning pekar på att ekonomiskt bistånd utöver det finansiella, i vissa fall, även kan ge emotionellt stöd (Ulmestig & Eriksson 2017; Adams et al. 2008.). Två av respondenterna menar också att det saknas gott bemötande och att de önskar mer empati från ekonomiskt bistånd. R3 beskriver hur det kan gå om kvinnan får ett dåligt bemötande:

Men ger man i stället ett dåligt bemötande eller ett bemötande där kvinnan inte känner sig riktigt trodd, är det ju många gånger, då är de här mötena superjobbiga och då får jag ofta sitta med de här kvinnorna i en timme efteråt och försöka läka, eller minska den skada som har uppstått i de möten där de känner att det inte finns en förståelse.

(R3)

Även detta styrks av det aktuella kunskapsläget. Undersökningar visar att våldsutsatta kvinnor är i behov av emotionellt stöd och att avsaknaden av ett gott bemötande kan skapa djupa sår (Ulmestig & Eriksson 2017, s. 566). Den ojämna maktbalansen mellan den våldsutsatta kvinnan, som är i beroendeställning gentemot socialsekreteraren som sitter på makten att bevilja hennes uppehälle eller inte, gör situationen utifrån ett maktperspektiv tydligare. Ett gott bemötande och visad förståelse för kvinnans situation är något en socialarbetare kan erbjuda för att minska på ojämlikheten och försöka motverka reproduktionen av den underlägsne och överordnade (jmf. Foucault i Nilsson 2008).

Att ha en god kommunikation och ge emotionellt stöd beskriver respondenterna, handlar i slutändan inte om en ansökan beviljas eller inte, det handlar om hur det

förmedlas. Tidigare studier visar att socialsekreterare på ekonomiskt bistånd själva upplever att det är svårt att handlägga i våldsärenden och att kvinnorna har större behov än de i sin roll upplever kunna erbjuda (Svensson 2018). Det beskrivs alltså som om det finns en bristande förståelse för den egna maktpositionen och möjligheterna man har att påverka kvinnan, även om man i slutändan behöver lämna ett negativt besked och utgången därmed blir densamma. R1 resonerar så här:

(...) jag tänker, att det man riskerar är att kvinnan känner sig motarbetad. Alltså att hon känner att: "dom förstår inte hur jag har det" (...). Och har man liksom börjat där så är det svårt att göra någonting bra av det. Tänker jag. Jämfört med en annan kanske socialsekreterare som verkligen jobbar lite mer på relationen. Där kvinnan kan känna att: "Här är faktiskt någon som vill hjälpa mig och förstår att jag är i en jobbig situation som skulle vilja göra det bästa, men det finns begränsade möjligheter.". Jag tror det är stor skillnad. Även om utgången är den samma.

(R1)

Här verkar det som om socialsekreterarna inte är medvetna om språkets betydelse och vilken makt språket har i relation till kvinnan. Enligt Foucaults teori är språket tätt kopplat till makt och med hjälp av både språk och handlingar finns det möjlighet att förändra maktpositioner (i Nilsson 2008).

Något som socionomerna på kvinnojourerna beskrev som fördelaktigt var när den våldsutsatta kvinnan redan hade en etablerad kontakt med ekonomiskt bistånd. Det går emot tidigare presenterad forskning där det i stället visat sig ligga till last för kvinna (Ulmestig & Eriksson 2017; Adams et al. 2008). R1 beskriver en situation som snarare stämmer överens med den tidigare nämnda forskningen:

Men det är generellt liksom, har man fått ett möbelbidrag en gång, och sen går man tillbaka till mannen, (...), och så vill man söka igen och igen om möbelbidrag, då är dom ju inte så jättesugna på det. Då kanske du bara får precis

det allra viktigaste, säng, matbord och så. Därför då har du redan fått dom pengarna en gång.

(R1)

Hen beskriver att det är de generella riktlinjerna som gäller för alla som söker ekonomiskt bistånd. Så trots att Socialstyrelsen (2016) menar att ekonomiskt bistånd i dessa ärenden ska kunna frångå generella riktlinjer till förmån för mer individuella bedömningar, så beskriver socionomerna jag intervjuat att det inte görs. En möjlig förklaring till det kan vara brist på kunskap och förståelse för den situation våldsutsatta kvinnor befinner sig i, vikten av att i socialt arbete vara medveten om de rådande kunskaps- och tanke-system som socialtjänsten befinner sig i samt att hen (medvetet eller omedvetet) genom språk och handlingar upprätthåller maktfördelningen (jmf. Foucault i Nilsson).

6.2.3 Boende, ett stöd som saknas

Samtliga respondenter uppger att det i vissa situationer saknas stöd från ekonomiskt bistånd. Socionomerna jag har intervjuat i min studie bekräftar det som tidigare forskning pekat på; att det saknas stöd för våldsutsatta kvinnor att hitta en bostad efter tiden på ett skyddat boende (Ekström 2016).

R2 föreslår att socialtjänsten skulle kunna agera som god man, under en längre men överskådlig framtid, till dess att den utsatta kvinnan hittar en lägenhet på egen hand, men som inte får den, på grund av ekonomi, skulder eller liknande (det vill säga troliga konsekvenser av det våld de utsatts för). Två av respondenterna efterfrågar mer kunskap hos ekonomiskt bistånd för specifikt den här målgruppen. En respondent berättar att ekonomiskt bistånd har uppmanat kvinnor att söka bostad via Blocket och Facebook, något som R4 beskriver inte är säkert för personer som lever med sekretessmarkering. Det efterfrågas också mer samspel mellan kommunerna när det gäller boendesituationen. R3 beskriver situationen så här:

Och där känns det ibland som om socialtjänsten inte riktigt förstår hur svårt det är att få en bostad när man inte har en inkomst. Så där tycker jag inte att man tar

tillräckligt mycket hänsyn, jag tycker att där borde kommuner sinsemellan ha ett annat system när det gäller försörjning för de här kvinnorna. Att man till exempel hade haft, som vi hade förr, att man har upplåtit två hyreslägenheter om året till just våldsutsatta kvinnor och barn som målgrupp. Alla sådana saker har... det liksom urholkas. Så jag tycker att man tar för lite hänsyn till utsattheten när man ställer krav på självförsörjning kort sagt.

(R3)

Det beskrivs också hur kommunernas olika budgetar och riktlinjer för hyror kan göra att kvinnorna hamnar i kläm. När en kvinna på grund av hot från mannen måste skyddas och placeras i en annan kommun har inledningsvis hemkommunen det ekonomiska ansvaret för kvinnan. Om kvinnan stannar kvar i den nya kommunen flyttas ansvaret över senast när kvinnan folkbokför sig i den nya kommunen (SoL). Det gör att kvinnan hamnar mellan två olika kommuners riktlinjer. Det beskrivs hur en bostad i hemkommunen får kosta 1000 kr mer än i kvinnans nya kommun, vilket gör att kvinnan antingen får hitta en ny billigare lägenhet igen, eller betala mellanskillnaden själv. Här hjälper mig begreppen ekonomiskt våld och våldet som ett kontinuum mig att förstå att våldet fortsätter även efter det att kvinnan lämnat mannen och att kvinnan försätts i en svår finansiell situation. Kvinnan hamnar i kläm trots att hon är ett offer för vad mannen har utsatt henne för. R1 sätter ord på den frustration som uppstår:

För det är ju orättvist. Och det är ju det alla dom som kommer till oss känner, orättvisa. "Varför är det jag? Jag har inte gjort något fel? Varför måste jag flytta? Varför måste mina barn byta skola? Varför måste jag lämna min familj? Varför måste jag lämna alla mina kläder och grejer? När jag inte har något fel, när det är han som har liksom, slagit mig." Så redan där känner du dig ju jätteorättvist behandlad, så om du dessutom på det, bara får liksom väldigt väldigt begränsat, begränsade tillgångar att bygga upp sitt liv igen, så är det ju inte så lätt så klart.

(R1)

6.3 Svårigheter i kontakten med ekonomiskt bistånd

En av mina frågeställningar rör eventuella svårigheter i kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Mina resultat visar att ekonomiskt bistånds tillgänglighet, kunskap, och maktposition beskrivs kunna skapa svårigheter i kontakten. Liknande resultat som tidigare forskning visat (jmf. Ekström 2016; Ulmestig & Panican 2015).

6.3.1 Tillgänglighet

Resultatet av min studie visar att socionomer på kvinnojourer beskriver att brist på tillgänglighet till ekonomiskt bistånd påverkar kontakten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor negativt. Mina resultat stämmer väl in med Ekströms avhandling (2016), som visar att våldsutsatta kvinnor känner sig nöjda med deras socialarbetare om de är tillgängliga. En faktor som beskrivs försvåra tillgängligheten är den inte sällan geografiska distansen mellan kvinnans hemkommun (som initialt har ekonomiskt ansvar) och kvinnojouren hon blir placerad på. Placeringar kan göras över hela landet och i vissa fall finns det inte möjlighet att träffas fysiskt. Men R3 beskriver att även ett enda fysiskt möte kan räcka lång väg och förbättra förutsättningarna för det fortsatta arbetet framåt:

Det kan man ju se att socialtjänster som inte är så tillgängliga i de här ärendena, där faller förtroendet rätt fort från kvinnans sida. (...). Har man träffat socialsekreteraren innan, då då blir det inte samma grej. Men känner man den där anonymiteten eller vad man ska säga, då är det lättare att vara frustrerad på en människa man inte träffat. Men får man ett ansikte på en människa och man har haft någon slags social kontakt, då upplever jag att man har lite mer förståelse generellt sätt alla människor emellan.

(R3)

Det tycks vara så att den relationella makten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor upplevs minskas när individer möter varandra, möjligen för att makten förskjuts något och det blir lite mer balans (jmf. Foucault 1978).

6.3.2 Kunskap

Ett tema som samtliga respondenter berörde vid ett flertal tillfällen under intervjuerna var kunskapens betydelse för kontakten. Det beskrevs hur det behövs mer kunskap om våldet och våldets mekanismer, det ekonomiska våldet och konsekvenserna av det. Ökad kunskap beskrivs skulle leda till en bättre förståelse och bättre kontakt. Som tidigare forskning har tagit upp (Ekström 2016), så beskriver även socionomer på kvinnojourer att kunskapen varierar från kommun till kommun och mellan socialsekreterare. Samtidigt poängterar samtliga att det finns individer på ekonomiskt bistånd som besitter väldigt mycket kunskap:

Men generellt är ju förståelsen mindre än vad man hade önskat för våldsutsatta kvinnor. Jag tror dom flesta, vissa är jätteduktiga, har jättebra koll, har liksom förståelse för våldets konsekvenser och mekanismer och processer och så men ganska många skulle behöva mer kunskap.

(R1)

R3 beskriver hur viktigt ekonomiskt bistånds arbete är även för att upptäcka våld i nära relation. I nästan alla fall då det förekommer våld i nära relation, förekommer även ekonomiskt våld (Adams et al. 2008; 2012). Om en familj söker ekonomiskt bistånd och det finns en bred kunskap om våld och framförallt ekonomiskt våld kan det leda till att kvinnor får den hjälp och det stöd de behöver tidigare.

Vi har haft vissa placeringar, det är faktiskt två av mina placeringar, som har initierats av ekonomiskt bistånd och inte av familjevårdsenheten eller så. (...). Jag tänker att det ekonomiska våldet är ju nästan gemensamt för alla kvinnor, att man är i behov av mannen som utsätter en. Och att det kommer fram när man söker ekonomiskt bistånd.

(R3)

Det ekonomiska våldet är en specifik våldsform som måste betraktas separat från andra våldsformer (Adams et al. 2008; 2012). I rådande sanningsregim verkar inte det

ekonomiska våldet ha gjort genomslag och konsekvenserna av det får de utan makt i frågan bära.

6.3.3 Makt

Resultatet av min studie visar att socionomer på kvinnojourer beskriver att makt kan vara en svårighet i kontakten mellan ekonomiskt bistånd och den våldsutsatta kvinnan. Det som har beskrivits i den här studien är framförallt; maktobalansen mellan ekonomiskt bistånd och kvinnan, ekonomiskt bistånds kontroll av kvinnans ekonomi och språkets betydelse.

Maktobalansen mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor beskrivs på olika sätt. Respondent 1 beskriver hur kvinnorna hen möter i sitt jobb tror att ekonomihandläggare på ekonomiskt bistånd har mer makt än vad de kanske har. Hen menar att det finns en självklar maktobalans i relationen, och att den aldrig kommer att försvinna, men att det kan ställa till med svårigheter i kontakten när den inte uttalas.

Sen är det ju ändå en jättestor obalans så klart, men jag (...) tror att även om det inte är så kul att säga att: "det är min chef som bestämmer allt.", så tror jag ändå att det är bättre för relationen. Så att det liksom inte handlar om att jag inte vill hjälpa dig utan att jag faktiskt inte kan hjälpa dig mer än så här.

(R1)

Här blir den relationella maktförståelsen användbar, där R1 med sin utbildning ser på ekonomihandläggarens makt på ett annat sätt än vad hen beskriver att kvinnorna gör. Här beskrivs också hur den relationella makten (jmf. Foucault 1978; 1980) mellan ekonomihandläggaren och brukaren kan jämnas ut om ekonomihandläggaren förklarar vilka ramar denne har att förhålla sig till. Det vill säga förmedlar kunskap till brukaren vilket gör att maktförhållandet förändras (jmf. Foucault i Nilsson 2008).

Respondent 3 uttrycker hur kvinnan är i beroendeställning till ekonomiskt bistånd framförallt i det akuta skedet efter ett uppbrott, R3: "Alltså det är så basic liksom att om inte socialtjänsten beviljar ekonomiskt bistånd så överlever ju inte dom. Dom behöver

det.”. Under en annan del av intervjun beskriver respondent 3 också beroendeställningen och vad som kan hända om kvinnan inte får det stöd hon söker, R3: "I värsta fall leder det ju till att kvinnan går tillbaka till mannen för att man upplever att man inte får något stöd och det finns ingen väg ut.”. Socialsekreterarens starkare position kopplat till tillgången till kunskap och organisationen blir tydlig i relation till kvinnan som varken har kunskapen eller tillgång till organisationens resurser (alltså ekonomiskt bistånds resurser). Kvinnans maktposition i relation till ekonomiskt bistånd är svag. Inte heller finns det lagar (och straff) som hon i detta läge skulle kunna åberopa om det vore så att hon upplever att hon inte får det hon har rätt till (jmf. Foucault 1980).

Dessutom beskrivs hur ekonomiskt bistånd inte gör kvinnan delaktig utan bestämmer över hennes huvud, R4: “Kvinnor ska också vara delaktiga i sin, i dessa beslut. Så att de vet vad är det för pengar de får och som dom har rätt till.”. Det beskrivs också hur kvinnor i många fall saknar kunskap om sina rättigheter och information om hur de söker bistånd och vad man kan söka bistånd för. Utifrån Foucaults maktperspektiv hade kvinnorna genom att få tillgång till kunskap fått ett starkare maktposition i relation till ekonomiskt bistånd och socialtjänsten (1980).

Respondent 4 tar även upp den kontrollerande aspekten av ekonomiskt bistånd: R4 "För det är ofta att kvinnorna upplever att pengarna inte räcker, och då blir det liksom som någon slags kontroll: “vad gör du med pengarna?””. Dessutom beskriver R4 hur kontrollen skapar en oro hos kvinnorna och att kontrollen varierar från kommun till kommun:

Alltså väldigt mycket kontroll. Men det varierar också från kommun till kommun. (...). Men våra kvinnor är alltid, dom är alltid oroliga att dom skulle få swish eller någon annan inkomst från någon annanstans så när socialtjänsten, eller socialsekreteraren, vet att kvinnan har fått och då ska de dra från det ekonomiska biståndet.

(R4)

En respondent beskriver hur kvinnor berättar att de får ont i magen när de ska ha ett möte med en socialsekreterare som de inte har en bra relation till. Att våldsutsatta kvinnor i kontakt med ekonomiskt bistånd upplever kontrollen negativt har tidigare forskning också visat. Den har även kommit fram till att kontrollen upplevs likna den som kvinnorna varit utsatta för i den tidigare våldsamma relationen (Adams et. al. 2008; 2012; Ulmestig & Eriksson 2017; Laasko & Drevdahl 2006). Ser man våldet ur ett kontinuum perspektiv (Kelly), ökar förståelsen för kvinnans situation och varför kontrollen kan utlösa negativa känslor och försvåra kontakten till ekonomiskt bistånd.

Ytterligare en aspekt, som alla respondenter tog upp under intervjun, som kan påverka kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd negativt är språket som användes. Dels visar resultat i studien att socialsekreterare i kommunikation med kvinnorna beskrivs använda ett onödigt krångligt språk, R3: "man säger ord som "bifall" istället för nåt annat, som klienterna inte förstår. Det skapar liksom en skev maktposition i mötet.". Dessutom beskrivs att kvinnor, vars modersmål inte är svenska, har det ännu svårare i kontakten:

Och socialtjänsten är ju väldigt mycket också, pratar lite i koder. Jag hade en kvinna eller har en kvinna, vi hade möte för några veckor sedan, och de säger ju dom, börjar prata om det här med boende då att "Ja, du måste ju söka boende för att det är ju din skyldighet" och dom började prata i så luddiga termer så att kvinna bara bröt ihop till slut och började gråta och sa "Men vad är det ni säger? Kan ni säga rakt ut vad det är ni menar för jag förstår inte." (...). Och där är det ju också så att de som inte har svenska som modersmål är extra utsatta. Om inte socialtjänsten anstränger sig för att tala ett språk som de kan förstå.

(R3)

På liknande sätt beskriver även R2 svårigheten i kommunikationen: "Dom har zoom-möte med dom eller telefonmöte och är med tolk, också över telefon, och det är vissa grejer som missas. Alltså det blir svårare.". R4 beskriver det istället så här: "Det är alltid en risk med att ha tolk för det finns risk med att det förmedlas inte exakt vad man säger, man kan inte förmedla känslor till exempel. Det gör mycket.". Här blir Foucaults

förståelse av kopplingen mellan språk, kunskap och makt tydlig (i Nilsson 2008). I språket blir makten tydlig, den som inte har tillgång till språket som används har heller inte makten eller kunskapen att påverka vad som sägs eller vilka beslut som tas, kunskapen saknas (jmf. Foucault i Nilsson 2008).

6.4 Behovsprövningar

Enligt resultaten av min studie så beskriver socionomer på kvinnojourer att; den akuta behovsprövningen sällan ställer till med problem; att det knappt görs någon långsiktig behovsprövning; och att det är stor variation i hur individanpassad behovsprövningarna görs.

6.4.1 Akut - och långsiktigt

Samtliga respondenter beskriver att den akuta behovsprövningen fungerar väl, är smidig samt flexibel och nästan aldrig ställer till med problem. Det här bekräftas i tidigare forskning (Ulmestig & Eriksson 2018; Ulmestig & Panican 2015; Ekström 2016). De beskriver hur essentiellt det akuta stödet är, som följer den akuta behovsprövningen:

Skillnaden är kanske att det aldrig är problem att få akuta pengar i början av en placering, det är väldigt skönt. Det är väldigt skönt att det liksom att: det går inte att lösa nu. Utan i värsta fall säger dom; “men lägg ni ut, och sen så fakturerar ni oss.”. Den biten är liksom nästan aldrig något problem och det är liksom, det är för att man vet att våldsutsatta kvinnor ska ha den hjälpen och liksom det är ganska så, det finns mycket riktlinjer kring det.

(R1)

Här beskrivs det alltså finnas en bred kunskap och förståelse för kvinnans situation och stödet är utformat utefter det. Vad däremot gäller våldsutsatta kvinnors långsiktiga behov beskriver inte socionomerna att det tas i beaktning vid behovsprövningar. Trots att forskning visar att våldsutsatta kvinnor har särskilda långsiktiga behov på grund av våldet de utsatts för (Trygged et al. 2013; Postmus et al. 2012). På min fråga om ekonomiskt bistånd tar långsiktiga ekonomiska konsekvenser i beaktning svarar en respondent, R1: “Nej, nej, det gör man ju aldrig. Man tar ju aldrig med skulder eller

andra saker. Nej, det får liksom lösas på annat sätt.”. Samtidigt så beskriver en annan respondent sin förvåning av att en handläggare på ekonomiskt bistånd faktiskt hade tagit en kvinnas skuld i beaktning vid behovsprövningen, på grund av att de förstod att det var en skuld hon hade på grund av det ekonomiska våldet mannen hade utsatt henne för (Adams et al. 2008; 2012).

För att de tänkte att i förlängningen, hon har ingen möjlighet att betala just nu eftersom hon inte kan arbeta där hon är. Hon har precis kommit hit, har ingen dagisplats till sitt barn och så vidare, så hon har inte möjlighet att försörja sig, men om hon inte betalar så kommer de här fakturorna gå till Kronofogden och i förlängningen så kommer det att göra hennes situation på bostadsmarknaden mycket svårare. Hon kommer inte kunna skaffa en bostad om hon har skulder, hon blir inte attraktiv på bostadsmarknaden. Och då har dom tänkt på det och de har tänkt flera steg och tänker att hon ska inte straffas för att han inte har skött ekonomin.

(R2)

Om kunskap om det ekonomiska våldet och helhetsförståelsen för våldet som ett kontinuum ökar så kan förhoppningsvis det långsiktiga behoven tillgodoses på samma sätt som det akuta behoven görs idag.

6.4.2 Individanpassad

Det har framkommit i min studie att socionomer på kvinnojourer har en varierande beskrivning om det görs en individanpassad behovsprövning av våldsutsatta kvinnors behov. Enligt några görs det generösa och anpassade behovsprövningar och motkraven anpassas till kvinnans situation. Vid några tillfällen beskriver respondenterna dock motsatsen, att det inte görs någon behovsprövning som är anpassad. Det som flera nämner är att det tas särskild hänsyn till barn, om de finns med i bilden.

Här beskriver R1 hur ekonomiskt bistånd visserligen tar hänsyn till kvinnans individuella behov och hennes barn, men att det samtidigt inte görs så stor skillnad i slutändan på själva prövningen och att stödet är för lite:

Man tar hänsyn till att man har varit tvungen att lämna alla barnens vinterkläder och vi har inte någon tillgång till dom, så då kan man, eller ofta kan man säkert då få lite extra, men aldrig i proportion till vad det är man har lämnat. Vilket kanske inte heller är rimligt såklart, men... men min erfarenhet är att man inte gör jättestora skillnader.

(R1)

Det beskrivs också en förståelse för att stödet till viss mån är begränsat, att det är högt tryck på ekonomiskt bistånd och att resurserna är för få, samt varierar mellan kommunerna. I andra fall beskrivs det hur ekonomiskt bistånd beviljar många av de extra kostnader som ofta tillkommer när en våldsutsatt kvinna tvingas fly till ett skyddat boende, R2: "Men dom har också ansökt om flytt, alltså stora flyttkostnader med flyttfirmor, dom har ansökt om glasögon, tandvård och det är alltid godkänt."

Respondent 4 menar att det görs individanpassningar men att det ofta inte räcker med att kvinnan själv uttrycker sitt behov till ekonomiskt bistånd utan att det krävs att personal från kvinnojouren är med och styrker samt motiverar varför kvinnan behöver det hon ansökt om:

Det är någonting som man måste motivera väl. Varför man behöver dessa pengar och det är inte alltid de godkänner dessa pengar och jag tror också man får vara lite på, tjata lite till, verkligen motivera för dessa pengar.

(R4)

Här beskrivs hur den relationella makten är mer asymmetrisk mellan kvinnan och ekonomiskt bistånd än mellan socionomen på kvinnojouren och ekonomiskt bistånd. En anledning till att makten förändras kan ur Foucaults perspektiv vara att socionomen på kvinnojouren pratar samma språk och har kunskap som gör att makten blir mer jämnt fördelad i relation till ekonomiskt bistånd (jmf. Foucault i Nilsson 2008).

7 Avslutande diskussion

I det här kapitlet avser jag att kort sammanfatta studiens resultat och relatera det till mitt syfte och mina frågeställningar. Därefter kommer jag att motivera betydelsen av min studie. Avslutningsvis kommer jag att ta upp metodologiska konsekvenser som mitt arbete har fört med sig samt förslag på vidare forskning som jag bedömer vore relevant att fördjupa sig i.

Mitt syftet med denna uppsats var att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojourer beskriver våldsutsatta kvinnors kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. I korthet är studiens resultat att socionomer på kvinnojourer beskriver att kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och ekonomiskt bistånd varierar. För att uppfylla mitt syfte ställde jag upp tre frågeställningar. Min första frågeställning behandlar hur anställda socionomer på kvinnojourer beskriver det stöd våldsutsatta kvinnor får från ekonomiskt bistånd. Resultatet av min studie visar att socionomerna beskriver att stödet varierar från kommun till kommun. Det beskrivs också att det akuta finansiella stödet fungerar väl, men att kvinnorna ofta lämnas med en känsla av att de hade behövt mer finansiellt stöd. Det beskrivs också hur viktigt det är att ekonomiskt bistånd ger någon form av emotionellt stöd, och uttrycker en förståelse för kvinnans situation. Det beskrivs hur kvinnan annars inte känner sig trodd och blir orolig för hennes framtid. Socionomerna på kvinnojourerna beskriver hur kvinnorna även hade behövt mer stöd i att hitta ett eget boende.

Min andra frågeställning syftar till att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojourer beskriver eventuella svårigheter kvinnorna har i kontakten med ekonomiskt bistånd. Min studie visar att brist på tillgänglighet och kunskap samt användning av ett svårt språk är faktorer som kan skapa eventuella svårigheter i kontakten. Dessutom beskrivs det att maktförhållandet mellan kvinnan och ekonomiskt bistånd kan vara problematiskt och skapa svårigheter dem emellan.

Min tredje frågeställning behandlar hur anställda socionomer beskriver den behovsprövning ekonomisk bistånd gör av kvinnornas behov. De beskriver att den akuta

behovsprövningen fungerar väldigt väl men att det i de allra flesta fall nästan aldrig görs en långsiktig behovsprövning. I de fall det görs antas det vara för att det finns kunskap och en förståelse för kvinnans situation och det ekonomiska våldet hon utsatts för och fortfarande lever under. Det beskrevs hur individuella omständigheter togs i beaktning om barn var inblandade.

Resultaten från den här studien är viktiga för att öka kunskapen om hur samhället, men framförallt ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten, med sitt särskilda ansvar för gruppen, kan stötta våldsutsatta kvinnor på bästa sätt. Detta för att minska risken att hon går tillbaka till den våldsamma mannen och minska på eventuella framtida konsekvenserna våldet har för henne. Mäns våld mot kvinnor försvinner inte för att man stöttar kvinnan, målet måste varar att få män att sluta slå kvinnor de är i en relation med, men tills det målet är nått behöver vi öka kunskapen om hur bland annat ekonomiskt bistånd på bästa sätt kan stötta kvinnan i den situation mannen har försatt henne i.

Min studie har fört med sig metodologiska konsekvenser, bland annat genom metodval och val av teori. Min studie baseras på fyra kvalitativa intervjuer, det har gjort att jag har fått tillgång till detaljerade beskrivningar som socionomer på kvinnojourer har gjort. Det har lett till en bred och nyanserad förståelse, men jag har däremot inte kunnat dra några generella slutsatser utifrån mitt material, även om många beskrivningar går i samma linje som tidigare forskning. En aspekt som hade varit intressant att undersöka men med hjälp av kvantitativ metod är variationerna mellan kommunerna. En annan metodologisk konsekvens av mitt arbete är mina teoretiska utgångspunkter. Genom att använda mig av Foucault fokuserar jag på maktrelationen mellan socialarbetare och klient, men missar därmed att fånga upp ett strukturellt maktperspektiv. Om jag istället hade valt att utgå ifrån ett feministiskt eller intersektionellt perspektiv hade jag i min analys tydligare kunnat redogöra för kvinnans maktposition utifrån rådande strukturer i samhället.

Avslutningsvis kan jag konstatera att kontakten mellan ekonomiskt bistånd och våldsutsatta kvinnor kräver mer uppmärksamhet och forskning. Det hade varit intressant att ur ett juridiskt perspektiv titta närmare på hur man kan göra stödet till våldsutsatta kvinnor mer rättssäkert och mindre beroende på vilken som är ens hemkommun.

Dessutom behövs det mer forskning om temat ekonomiskt våld, framförallt vad gäller ekonomiskt våld i samkönade parrelationer.

8 Referenser

Ashcraft, Catherine (2000) Naming Knowledge: A Language for Reconstructing Domestic Violence and Systemic Gender Inequity. *Women and Language*, 23(1):3-10.

Adams, Adrienne. E., Sullivan, Chris M., Bybee, Deborah & Greeson, Megan R. (2008) Development of the scale of economic abuse. *Violence Against Women*, 14(5):563– 588.

Adams, Adrienne. E., Tolman, Richard M., Bybee, Deborah, Sullivan, Chris M. & Kennedy, Angie C. (2012) The impact of intimate partner violence on low-income women's economic well-being: The mediating role of job stability. *Violence Against Women*, 18(12):1345-1367.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:5 uppl., Stockholm: Liber.

Brinkman, Svend (2020) Unstructured and Semistructured Interviewing. I: Leavy, Patricia (red). *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. 2 uppl., New York: Oxford.

Bryman, Alan (2011) Samhällsvetenskapliga metoder. 2 uppl., Malmö: Liber.

BRÅ (2014) *Brott i nära relationer*. (BRÅs nationella kartläggning av brott i nära relation 2014:8). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://www.bra.se/download/18.9eaaede145606cc8651ff/1399015861526/2014_8_Brott_i_nara_relationer.pdf

Dobash, Rebecca E. & Dobash, Russell P. (1979) *Violence against wives*. New York: The Free Press.

Dobash, Rebecca E. & Dobash, Russell P. (2015) *When Men Murder Women*. Oxford Scholarship Online. doi: 10.1093/acprof:oso/9780199914784.001.0001

Ekström, Veronica (2016) *Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relation*. Diss. Linköping: Linköpings universitet.

<https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:957007/FULLTEXT01.pdf>

Eriksson, Marie (2018) *Väldet, pengarna och livet. En sammanhållen förståelse av kvinnors erfarenheter av mäns ekonomiska våld i nära relationer*. I Ulmestig, Rickard & Eriksson, Marie (red.). *Att handlägga försörjningsstöd vid våld i nära relation*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:5 uppl., Stockholm: Liber.

Fawole, Olufunmilayo (2008) Economic violence to women and girls: Is it receiving the necessary attention? *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(3):167-177. doi:

<https://doi.org/10.1177/1524838008319255>

Foucault, Michel (1978) *The history of sexuality. Volume 1: An Introduction*. New York: Pantheon Books.

Foucault, Michel (1980) *The Power/knowledge. Selected Interviews and other writings 1972-1977*. New York: Pantheon Books.

Haeseler, Lisa A. (2013) Practitioner perspectives of the economic coping experiences of women of domestic violence abuse. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 10(1):1-9.

Justesen, Lise & Mik-Meyer, Nana (2011) *Kvalitativa metoder: Från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Järvinen, Margaretha (2017) Ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system. I: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) *Perspektiv på sociala problem*. 2 uppl., Stockholm: Natur & kultur.

Kelly, Liz (1987) The Continuum of Sexual Violence. I: Hanmer, Jalna, & Maynard, Mary. (red.) *Women, Violence and Social Control. Explorations in Sociology*. (British Sociological Association Conference Volume series). London: Palgrave, Macmillan. doi: https://doi.org/10.1007/978-1-349-18592-4_4

Kelly, Liz (2012) Standing the test of time? Reflections on the Concept of the Continuum of Sexual Violence. I: Brown, Jennifer M. & Walklate, Sandra L. (red.) *Handbook on Sexual Violence*. London: Routledge.

Kvale, Steinar (1996) *InterViews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Kvale, Steinar (2007) *Doing interviews*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Laakso, Janice H., & Drevdahl, Denise J. (2006) Women, Abuse and the Welfare Bureaucracy. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 21:84-96.

Lind, Rolf (2019) *Vidga vetandet. Teori, metod och argumentation i samhällsvetenskapliga undersökningar*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, Eva, Heimer, Gun, Westerstrand, Jenny & Kalliokoski, Anne-Marie (red.) (2001) *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.

<https://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/B%C3%B6cker/Slagen%20dam.pdf>

Lundman, Berit & Hällgren Graneheim, Ulla (2008) Kvalitativ innehållsanalys. I: Graneskär, Monica & Höglund-Nielsen, Birgitta (red) *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.

Nationellt centrum för kvinnofrid (2014) *Våld och hälsa – en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. (NCK-rapport 2014:1). Uppsala: NCK.

https://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/418/NCK-rapport_prevalens_Vald_och_halsa_www.pdf

Nilsson, Roddy (2008) Foucault - En introduktion. Égalité: Malmö.

Postmus, Judy L., Plummer, Sara-Beth, McMahon, Sarah N., Murshid, Shaanta & Sung Kim, Mi (2012) Understanding Economic Abuse in the Lives of Survivors. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(3): 411–430.

doi: <https://doi.org/10.1177/0886260511421669>

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:5 uppl., Stockholm: Liber.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (2017) *Roks statistik 2017*. <https://www.roks.se/sites/default/files/2018-04/Roks%20statistik%202017.pdf> (Hämtat: 19.04.21)

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer (2021) Här finns hjälp. <https://www.roks.se/hittaenjour?category=&facilities=®ions=21&key=> (Hämtat: 19.04.21).

Segal, Lynne (1990) *Slow motion: changing masculinities, changing men*. London: Virago.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

Socialdepartementet (1997) *Kvinnofrid*. (Regeringens proposition 1997/98:55). Stockholm: Socialdepartementet.

Socialdepartementet (2006) *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* (Regeringens proposition 2006/07:38). Stockholm: Socialdepartementet.

Socialstyrelsen (2013) *Ekonomiskt bistånd. Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handboker/2013-12-31.pdf>

Socialstyrelsen (2016) *Våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relation*. Stockholm: Socialstyrelsen.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handboker/2016-6-37.pdf>

Svensson, Kerstin (2018) Handlingsutrymme och emotioner i handläggning av försörjningsstöd. I Ulmestig, Rickard & Eriksson, Marie (red). *Att handlägga försörjningsstöd vid våld i nära relation*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:5 uppl., Stockholm: Liber.

Swärd, Hans & Starrin, Bengt (2015) Makt i socialt arbete. I Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune & Knutagård, Marcus (red) *Socialt arbete. En grundbok*. 3 uppl., Stockholm: Natur & kultur.

Tolman, Richard & Wang, Hui-Chen (2005) Domestic violence and women's employment: Fixed effects models of three waves of women's employment study data. *American Journal of Community Psychology*, 36(1-2):147-158.

Trygged, Sven, Hedlund, Ebba & Kåreholt, Ingemar (2013) Våldsutsatta kvinnor drabbas av långsiktiga negativa ekonomiska konsekvenser. *Socialmedicinsk tidskrift*, 90(4):604–612.

Ulmestig, Rickard & Panican, Alexandru (2015) Socialt medborgarskap och möjligheten till ett självständigt liv – ekonomiskt bistånd för kvinnor som har lämnat en våldsam partner. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2015(3-4):323-339.

Ulmestig, Rickard & Eriksson, Marie (2017). Financial consequences of leaving violent men – women survivors of domestic violence and the social assistance system in Sweden. *European journal of social work*, 20(4):560-571.

<https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1188778>

Ulmestig, Rickard (2018) Berättelser om förväntningar. I Ulmestig, Rickard & Eriksson, Marie (red). *Att handlägga försörjningsstöd vid våld i nära relation*. Lund: Studentlitteratur..

Unizon (2021) *Hitta stöd*. <https://www.unizonjourer.se/hitta-stod/> (Hämtat: 21.04.08)

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtat: 2021-03-22)

Walby, Sylvia, Towers, Jude, Balderston, Susie, Corradi, Consuelo, Francis, Brian, Heiskanen, Markku, Helweg-Larsen, Karin, Mergaert, Lut, Olive, Philippa, Palmer, Emma, Stöckl, Heidi & Strid, Sofia (2017) *The Concept and Measurement of Violence Against Women and Men*. Bristol: Policy Press.

Wenneberg, Søren B. (2001) Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv. 2:1 uppl., Malmö: Liber.

WHO (2021) *Violence against women Fact sheet*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Hämtat: 21-03-18)

Öberg, Peter (2015) Livshistorieintervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:5 uppl., Stockholm: Liber.

9 Bilagor

9.1 Informationsbrev

Hej!

Jag är socionomstudent från Lunds Universitet och skriver denna termin min kandidatuppsats. Syftet med uppsatsen är att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojourer beskriver våldsutsatta kvinnors kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten.

Därför vänder jag mig idag till dig idag och hoppas att du vill delta i min studie. Deltagandet i studien är anonymt, dvs. personuppgifter kommer att anonymiseras och hanteras konfidentiellt. Det är bara jag som intervjuar som kommer att ha vetskap om ditt namn, arbetsplats och kommun. Det som kommer fram under intervjun kommer endast att användas för min kandidatuppsats och inspelat material kommer efter det att uppsatsen är godkänd, att raderas.

Att delta i studien är frivilligt från början till slut, och du kan när som helst välja att avbryta. Efter att uppsatsen har blivit godkänd kommer den att publiceras i Lunds Universitets databas. Om du som deltagare är intresserad av att få en kopia skickar jag

gärna den till dig. På grund av rådande pandemi planerar jag att hålla intervjun på distans via Zoom, Facetime, Teams eller Skype. Den förväntade längden på intervjun är 45 minuter och kommer att genomföras under vecka 17 och 18, samt med din tillåtelse spelas in. Om du vill delta så skriv eller ring till mig, så bestämmer vi en tid för när intervjun kan hållas och jag skickar en länk till mötesrummet.

Jag hoppas att jag har väckt ditt intresse och att du känner att du har tid och vill delta. Självklart går det bra att höra av dig vid eventuella frågor.

Allt gott och tack för din uppmärksamhet,

Edith Svensson

xx@gmail.com

07XXXX

Malmö, April 2021

Handledare: Carina Gallo

xx@soch.lu.se

9.2 Samtyckesblankett

Informerat samtycke

Informerat samtycke till medverkan i digital intervjustudie med syfte att öka kunskapen om hur anställda socionomer på kvinnojourer beskriver våldsutsatta kvinnors kontakt med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten.

Jag har informerats om studiens syfte samt om hur informationen samlas in, bearbetas och hanteras. Jag har även informerats om att mitt deltagande är frivilligt och att jag, när jag vill, kan avbryta min medverkan i studien utan att ange orsak. Vidare har jag blivit informerad om att uppsatsen kommer att publiceras på Lunds universitets publikationsdatabas och därmed vara tillgänglig för allmänheten att läsa. Jag samtycker härmed till att medverka i denna intervjustudie.

Ort och datum

Namnunderskrift

Namnförtydligande

9.3 Intervjuguide

Intervjuguide

Introduktion

Tacka för medverkan.

Presentation av mig och syftet med min uppsats.

Tidsram.

Inhämta samtycke till att spela in intervjun.

Inhämta muntligt samtycke till deltagande i studien.

Frågor från respondenten.

Bakgrundsfrågor

När tog du din socionomexamen?

Hur länge har du jobbat där du jobbar nu?

Ev. tidigare erfarenhet från kvinnojourer?

Inledande frågor

Vad har du i korta drag för arbetsuppgifter på jouren?

I vilka situationer kommer du i kontakt med ekonomiskt bistånd?

Hur skulle du generellt beskriva kontakten mellan ekonomiskt bistånd och kvinnorna du möter på jouren?

Tema: stöd

Hur skulle du beskriva det stöd kvinnorna får från ekonomiskt bistånd?

- Finansiellt stöd (akut och långsiktigt)
- Praktiskt stöd (ex. boende, rådgivning, ev. föräldraskap)
- Emotionellt stöd
- Saknas någon form av stöd?

Är det något du vill tillägga gällande stödet från ekonomiskt bistånd?

Tema: svårigheter

Hur skulle du beskriva eventuella svårigheter kvinnorna har i kontakten med ekonomiskt bistånd?

- Tillgänglighet
- Förkunskap (om individens tidigare försök till uppbrott)
- Kunskap (om kvinnors situation och ekonomiskt våld generellt)
- Maktasymmetri (och kontroll)

Är det något du vill tillägga gällande eventuella svårigheter i kontakten mellan ekonomiskt bistånd och kvinnorna?

Tema: behovsprövning

Hur skulle du beskriva den behovsprövning ekonomisk bistånd gör av kvinnornas behov?

- Akut och långsiktigt
- Individanpassad (ex. föräldraskap, boende) följer prövningen en mall eller tar man individuella omständigheter i beaktning?
- Ekonomiskt oberoende av mannen som ett skydd

Är det något du vill tillägga gällande behovsprövningar?

Avslutning

Finns det något som du skulle vilja tillägga som jag inte frågat om?

Avrundning

Fråga om respondenten har några frågor till mig.

Fråga om respondenten vill ha uppsatsen skickad till sig.

Tacka för medverkan.

9.4 Kodningsschema

Tema	Subtema	Meningsenhet (exempel på citat från intervjuerna)
Stöd	Finansiellt stöd	(...) i det akuta skedet så funkar det inte utan det ekonomiska biståndet.
Stöd	Emotionellt stöd	Så bara genom bemötande kan de ge mycket emotionellt stöd.
Stöd	Boende, ett stöd som saknas	Och där känns det ibland som om socialtjänsten inte riktigt förstår hur svårt det är att få en bostad när man inte har en inkomst (...).
Svårigheter i kontakten	Tillgänglighet	Det kan man ju se att socialtjänster som inte är så tillgängliga i de här ärendena, där faller förtroendet rätt fort från kvinnans sida
Svårigheter i kontakten	Kunskap	Men generellt är ju förståelsen mindre än vad man hade önskat för våldsutsatta kvinnor.
Svårigheter i kontakten	Makt	Sen är det ju ändå en jättestor obalans så klart, men jag (...) tror att även om det inte är så kul att säga att: "det är min chef som bestämmer allt.", så tror jag ändå att det är bättre för relationen. Så att det liksom inte handlar om att jag inte vill hjälpa dig utan att jag faktiskt inte kan hjälpa dig mer än så här.
Behovsprövning	Akut- och långsiktigt	Den första fasen brukar inte vara något problem, det är i så fall i slutet eller under tiden.
Behovsprövning	Individanpassad	Det är någonting som man måste motivera väl. Varför man behöver dessa pengar och det är inte alltid de godkänner dessa pengar och jag tror också man får vara lite på, tjata lite till, verkligen motivera för dessa pengar.

(Kodningsschema inspirerad av Lundman & Hällgren Graneheim 2008)